

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ОБЛІК І АУДИТ»

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ОБЛІК ПЕРЕОЦІНКИ ТА ЗМЕНШЕННЯ КОРИСНОСТІ ОБ'ЄКТІВ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»**

Здобувача: Білої Уляни Вікторівни

Науковий керівник: к.е.н., доцент Чередніченко Т.В.

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

В.о. завідувача кафедри: к.е.н., доцент Коршикова Р.С.

Київ – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи
(гарант) освітньо-професійної
програми

М.М.Шигун

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20 ____р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Р.С. Коршикова

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20 ____р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Білої Уляни Вікторівни

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

**на тему «Облік процесів переоцінки та зменшення корисності об'єктів основних засобів
на ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від "24" 03 2023 р. № 506 - ст

**Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах
ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»**

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти обліку переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів
(назва розділу)	
Розділ 2	Документування операцій переоцінки та знецінення основних засобів на ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»
(назва розділу)	
Об'єкт дослідження:	переоцінка та зменшення корисності основних засобів в структурі активів підприємства
Предмет дослідження:	Сукупність теоретико – методичних та організаційних аспектів обліку переоцінки та зменшення корисності основних засобів
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Теоретичне обґрунтування переоцінки та зменшення корисності об'єктів основних засобів та надання практичних рекомендації щодо формування ефективної системи обліку переоцінки та зменшення корисності основних засобів на ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Розкрити економічну сутність переоцінки та зменшення корисності основних засобів як складової активів підприємства; розкрити аспекти відображення переоцінки та знецінення основних засобів у фінансовій звітності; розкрити аспекти документування переоцінки та знецінення основних засобів
У розділі 2	Охарактеризувати елементи облікової політики ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» щодо переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів; розробити рекомендації для покращення обліку переоцінки та знецінення основних засобів на ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Чередніченко Т.В.

(ініціали, прізвище)

«30» березня 2023 р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

Біла У.В.

(ініціали, прізвище)

«30» березня 2023 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 61 сторінку, 15 таблиць, 1 рисунок, список використаних джерел з 32 найменувань, додатки.

«Облік переоцінки та зменшення корисності об'єктів основних засобів»

Об'єктом дослідження є система обліку та аналізу переоцінка та зменшення корисності об'єктів основних засобів суб'єкта господарювання.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку переоцінки та знецінення основних засобів підприємства, порядок відображення процесів переоцінки та знецінення основних засобів у фінансовій звітності, вплив цих процесів на фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання.

Мета дослідження. Розкрити особливості обліку процесу переоцінки та зменшення корисності основних засобів підприємства при здійсненні звичайної діяльності, їх впливу на фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання, обґрунтувати напрямки удосконалення організаційних аспектів обліку процесів переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів та довести доцільність їх використання в практичній бухгалтерії підприємства.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- дослідити підходи до визначення сутності економічної сутності процесів переоцінки та зменшення корисності об'єктів основних засобів суб'єкта господарювання;
- розкрити порядок здійснення обліку переоцінки та знецінення основних засобів на підприємстві ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»;
- розробити рекомендації щодо покращення системи переоцінки та знецінення основних засобів на підприємстві ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»;

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. В кваліфікаційній бакалаврській роботі розглянуто економічну сутність процесів переоцінки та зменшення корисності основних засобів, порядок визнання та оцінку. Розкрито порядок документування та відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку переоцінки та знецінення основних засобів. Визначено

вплив процесів переоцінки та знецінення на формування фінансової звітності.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2023.

Рік захисту роботи: 2023.

Ключові слова: переоцінки основних засобів, знецінення, зменшення корисності, документування в обліку, відображення в фінансовій звітності, групи основних засобів, класи основних засобів, примітка до фінансової звітності «Основні засоби», облікова політика.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ПЕРЕОЦІНКИ ТА ЗМЕНШЕННЯ КОРИСНОСТІ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	5
1.1. Економічна сутність основних засобів та порядок їх оцінки.....	5
1.2. Облікова політика щодо переоцінки та знецінення основних засобів.....	10
1.3. Документування та порядок здійснення обліку переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів.....	14
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПЕРЕОЦІНКИ ТА ЗНЕЦІНЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ІГ «АРХІ- БУД».....	20
2.1. Механізм проведення переоцінки основних засобів та зменшення корисності активів.....	20
2.2 Відображення переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів у фінансовій звітності.....	32
2.3. Розроблення рекомендацій щодо покращення системи обліку переоцінки та знецінення основних засобів на ТОВ «АГ «АРХІ-БУД»	39
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми: у сучасному світі облік переоцінки та зменшення корисності об'єктів основних засобів є одним із найважливіших факторів забезпечення безперервного розвитку підприємства та ефективного управління майном. Такі облікові процедури репрезентують ефективний контроль над змінами у вартості основних засобів, що дає змогу точніше відображати дані стосовно основних засобів та мати надійну опору в прийнятті управлінських рішень. Результати дослідження можуть допомогти удосконалити систему обліку та управління майном, що призведе до збільшення прибутковості підприємств України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: при побудові роботи були використані дослідження Губея А.В. «Особливості переоцінки основних засобів та наслідки їх проведення».

Мета і завдання дослідження: метою дослідження є визначення сучасних підходів до обліку переоцінки та зменшення корисності об'єктів основних засобів на прикладі ТОВ «ІГ«АРХІ-БУД». Задля досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні завдання: зрозуміти економічну сутність переоцінки та знецінення основних засобів; розглянути аспекти відображення переоцінки та знецінення основних засобів в обліковій політиці; дослідити документування операцій переоцінки та знецінення основних засобів; проаналізувати розкриття інформації про переоцінку та знецінення основних засобів; розробити рекомендації для покращення системи обліку переоцінки та знецінення об'єктів ОЗ.

Об'єкт дослідження: система обліку переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів.

Предмет дослідження: процес обліку переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів.

Методи дослідження: аналіз, опитування, опис, вимірювання, спостереження, класифікація, порівняльний аналіз, вивчення літератури.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів: теоретична значущість полягає у розширенні та уточненні наукових знань про облік переоцінки та зменшення корисності основних засобів. Отримані результати доповнюють існуючу теорію в галузі, вказують на нові аспекти, які варто врахувати при здійсненні обліку цих процесів. Методична значущість полягає у розробці рекомендацій щодо обліку та відображення у фінансовій звітності переоцінки та зменшення корисності основних засобів. Ці рекомендації можуть бути використані працівниками бухгалтерського обліку а фінансового менеджменту для покращення господарських процесів на підприємстві. Практична значущість полягає у можливості використання результатів дослідження підприємством ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» та іншими суб'єктами господарювання для оптимізації обліку та управління.

Інформаційна база дослідження: Міжнародні стандарти фінансової звітності, Національні стандарти бухгалтерського обліку, розпорядження, інструкції з обліку, наукові статті, монографії, підручники з обліку та аудиту.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ПЕРЕОЦІНКИ ТА ЗНЕЦІНЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

1.1 Економічна сутність основних засобів та порядок їх оцінки

Основні засоби відіграють ключову роль у процесі виробництва, надання послуг та досягненні стратегічних цілей підприємства. Вони становлять матеріальну базу для здійснення виробничих операцій, підтримки бізнес-процесів та забезпечення ефективного функціонування організації.

Основні засоби є невід'ємною складовою економічної діяльності організацій. Економічна сутність основних засобів полягає не лише в їхній матеріальній формі, але й у їхній вартості, тривалості використання та внеску у виробничий потенціал підприємства. Вони представляють собою великі інвестиції, що забезпечують довгостроковий розвиток та функціонування компанії.

З економічної перспективи, основні засоби можна розглядати як частину постійного виробничого капіталу, що матеріалізується у вигляді засобів праці та поступово, протягом декількох виробничих циклів, передає свою вартість на готову продукцію, яку виготовляє підприємство.

Для організації подальшого дослідження потрібно найбільш точно визначити термін «основні засоби». Визначення цього поняття є важливим кроком у забезпеченні належного обліку, управління та використання даного типу активів.

Необхідність введення поняття «основні засоби» у практику обліку виникає з двох причин. По-перше, це обумовлено застосуванням методу подвійного запису в обліку, що дозволяє здійснювати двобічне відображення економічних ресурсів. Згідно з цим методом, господарські засоби відображаються у двох складових балансу. У активах вони представлені з точки зору їх матеріального складу та мають назву «основні засоби». У пасиві вони відображаються з точки

зору джерел їх формування, таких як статутний капітал, додатковий та інші. По-друге, основні засоби відрізняються від основного капіталу тим, що вони враховують споживче призначення.

Таким чином, я вважаю, що потрібно приділити особливу увагу саме на дослідження визначення терміну «основні засоби». Для цього слід проаналізувати висловлювання стосовно цього типу активів від українських та міжнародних науковців, що наведено у Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «основні засоби».

Автор підходу	Визначення
Бабаєв Ю.А.	Основні засоби є складовою частиною майна, що використовуються як засоби праці під час виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг. Даний актив використовуються для управління організацією протягом тривалого періоду, який перевищує 12 місяців.
Бойко В.М.	Основні засоби – це акумульована група засобів праці, які використовуються в матеріальному виробництві та зберігають свою фізичну форму на протязі тривалого періоду, передаючи свою вартість поступово на новостворений продукт під час їх поступового зношення.
Грабова Н.Н.	Основні засоби – це фізичні речі, що використовуються у виробничих і невиробничих сферах протягом тривалого періоду, який перевищує один рік. Вони можуть бути використані як інструменти для виробництва товарів або надання послуг, або як засоби для забезпечення функціонування організації.
Кужельний Н.В.	Основні засоби – це загальна маса фізичних речей, які існують у конкретній фізичній формі протягом тривалого періоду, як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері.
Борисов А.Б.	Основні засоби – це засоби праці, що використовуються як у виробничій, так і в невиробничій сферах. Вони характеризуються тим, що беруть участь у виробничому процесі протягом тривалого періоду, пройшовши багато циклів, і при цьому зберігають свої основні властивості та початкову форму. Поступове зношування основних засобів призводить до передачі їх вартості на виготовлену продукцію.

Джерело: сформовано автором на основі [31]

Базуючись на даних вищенаведеної таблиці, можна сформулювати повне визначення терміну основних засобів: це нематеріальні або матеріальні активи, які використовуються в діяльності підприємства для виробництва товарів, надання послуг або здійснення управлінських операцій протягом періоду, більшого чим 12 місяців; вони можуть бути будівлями, спорудами, машинами, обладнанням, транспортними засобами, комп'ютерами, програмним забезпеченням та іншими активами, що є важливим елементом активів

підприємства і їх ефективне використання впливає на продуктивність та конкурентоспроможність підприємства.

Основні засоби можна класифікувати за різними критеріями. Нижче наведені декілька загальних способів класифікації основних засобів:

1. За функціональним призначенням:

- ✓ Виробничі основні засоби: використовуються в процесі виробництва товарів або надання послуг;
- ✓ Адміністративні та офісні основні засоби: використовуються для забезпечення адміністративних функцій організації;
- ✓ Інформаційно-комунікаційні технології: включають комп'ютери, сервери, мережеве обладнання, програмне забезпечення.

2. За видом власності:

- ✓ Власні: належать організації або фізичній особі, що їх використовує;
- ✓ Орендовані: орендар використовує основні засоби, які належать іншій стороні в рамках орендного договору.

3. За ступенем замінюваності:

- ✓ Можуть бути замінені: це засоби, які можуть бути замінені аналогічними або більш ефективними засобами;
- ✓ Не підлягають заміні: це засоби, які мають унікальні властивості або є незамінними у процесі виробництва або надання послуг.

Це лише деякі загальні способи класифікації основних засобів, існує багато інших критеріїв та підходів, які можуть використовуватися в конкретних сферах або галузях.

Для визнання основних засобів активом, враховуються деякі критерії, які допомагають визначити їх статус та включити їх до бухгалтерського обліку.

Існують декілька основних критеріїв для визнання основних засобів як активів:

- Контроль – організація повинна мати контроль та володіння основними засобами. Це означає, що вона має фізичну або правову здатність контролювати використання та розпоряджатися ними

- Економічна користь – основний засіб повинен приносити економічну користь для організації в майбутньому. Він використовується для здійснення виробничої діяльності або надання послуг, що генерує прибуток;
- Очікувана тривалість використання – основні засоби повинні мати тривалий термін експлуатації, який перевищує один операційний цикл або ж більше ніж 12 місяців. Це означає, що їх використання передбачається не тільки на короткострокову основу, а на тривалий період часу;
- Вартість може бути достовірно визначена.

Визнання основних засобів як активів важливо для правильного фінансового управління та відображення фінансового стану організації. Тому, ключовим моментом у процесі роботи кожного фахівця бухгалтерського напрямку є дослідження поняття оцінки необоротних активів та методів їх проведення, оскільки одним з ключових критеріїв визнання таких активів є можливість достовірно визначити їх вартість.

У світовій та вітчизняній практиці використовуються різноманітні види та методи оцінки основних засобів. Таблиця 1.2 містить загальну інформацію про основні види оцінки, які використовуються у світі.

Таблиця 1.2 – Класифікація оцінки основних засобів

Вид оцінки	Метод оцінки
Первісна вартість	Сума, яку підприємство сплачує при придбанні основного засобу або його виготовленні
Відновна вартість	Сума, яку необхідно витратити для відтворення або заміни основного засобу з врахуванням його фізичного та морального зношення. Це оцінка вартості, яка враховує витрати на придбання або виготовлення нового основного засобу, який має аналогічні технічні та функціональні характеристики
Залишкова вартість	Сума, яка є різницею між первісною вартістю основного засобу та нарахованою амортизацією.
Ринкова вартість	Сума, за якою актив може бути проданий або обмінений між учасниками ринку на певний момент часу.
Чиста вартість реалізації	Ринкова вартість основного засобу, від якої відраховуються витрати, пов'язані з процесом продажу або реалізації активу.
Ліквідаційна вартість	Сума, яку підприємство очікує одержати від продажу активів після закінчення їхнього корисного використання, за вирахуванням витрат, пов'язаних з процесом їхньої реалізації.

Джерело: створено автором на основі [32]

У даній таблиці була наведена класифікація оцінки основних засобів, яка включає різні методи та підходи до визначення вартості об'єктів основних засобів. Класифікація базується на різних критеріях, таких як часові рамки, підстави для визначення вартості та контекст їхнього використання.

Первісна вартість об'єктів основних засобів відіграє важливу роль в обліку та управлінні активами підприємства. Вона визначається як вартість, вкладена у придбання або створення основних засобів.

Первісна вартість включає всі витрати, пов'язані з придбанням або виготовленням основних засобів. Це можуть бути такі витрати, як вартість придбання самого активу, транспортування, монтажу, підготовки майданчика, а також будь-які інші витрати, пов'язані з придбанням чи створенням такого роду активу.

Історична вартість є важливим показником, який враховується при обліку основних засобів та визначенні їхньої вартості. Вона використовується для розрахунку амортизації – процесу потсупового зменшення вартості необоротних активів протягом їхнього корисного використання.

Крім того, первісна вартість враховується при оцінці фінансового стану підприємства, визначенні прибутковості та рентабельності. Вона є важливим показником для прийняття рішень щодо придбання нових основних засобів, розширення виробничих потужностей чи здійснення капітальних вкладень.

Важливо відзначити, що первісна вартість не є постійною і може змінюватися у залежності від різних факторів, таких як знос, старіння, зміни вартості матеріалів та технологій. Такі зміни можуть вплинути на реальну вартість основних засобів та їхню фінансову оцінку.

Усі ці аспекти першочергово враховуються підприємством при оцінці та управлінні первісною вартістю основних засобів з метою забезпечення ефективного використання активів та досягнення фінансових цілей підприємства.

На практиці українські підприємства найчастіше використовують первісну собівартість як основний метод оцінки основних засобів в рамках бухгалтерського

обліку. Застосування справедливої вартості є менш поширеним і це пов'язано з відсутністю чіткого алгоритму для її розрахунку.

При виборі методу оцінки основних засобів, суб'єкт господарювання повинен враховувати як переваги, так і недоліки, пов'язані з застосуванням вищенаведених методів. Використання історичної вартості є відносно простим способом у використанні на практиці, виключає з системи обліку пронозні показники. Але застосування методу первісної вартості позбавляє підприємство можливості адекватного відображення прибутку та вартості активів.

Застосування справедливої вартості має свої переваги, такі як більш точне відображення поточної ринкової вартості активів та їхнього внеску в підприємство. Втім, недоліком є складність визначення точної справедливої вартості і відсутність єдиного алгоритму для її розрахунку, що дуже ускладнює процес проведення оцінки.

Отже, при виборі методу оцінки об'єктів основних засобів підприємство повинно зрозуміти переваги та недоліки кожного методу та врахувати специфіку своєї галузі та конкретні умови функціонування.

1.2 Облікова політика щодо переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів

ТОВ «Інвестиційна Група «АРХІ-БУД» є будівельною компанією, яка спеціалізується на проектуванні, будівництві та ремонті житлових і комерційних об'єктів. Організаційні та технологічні особливості діяльності компанії можуть впливати на побудову обліку переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів.

Специфіка діяльності компанії полягає у наступному:

- Компанія має штат висококваліфікованих фахівців у галузі будівництва, архітектури та інженерних робіт. Завдяки цьому вона може забезпечити високу якість будівництва та виконання проектів у відповідності до вимог замовника;

- Організація робіт на будівництві проводиться за схемою «все включено», тобто компанія бере на себе весь комплекс робіт по підготовці будівельної ділянки, проектуванню, будівництву та оздобленню об'єкта;
- Діяльність компанії орієнтована на індивідуальний підхід до кожного замовника, що дозволяє враховувати всі його потреби та вимоги щодо будівництва об'єкта;
- Компанія має досвід у виконанні проектів різної складності та масштабу, що дозволяє їй впевнено конкурувати на ринку будівельних послуг.

На мою думку, слід окремо зазначити особливості компанії, що впливають на переоцінку та знецінення об'єктів основних засобів. Одним з факторів є те, що компанія використовує велику кількість сучасних технологій та матеріалів для залучення у процесі будівництва, що може призводити до швидкого знецінення об'єктів основних засобів у зв'язку з моральною застарілістю. Також, компанія має усталену практику до постійної модернізації своїх необоротних активів та проведення ремонтних робіт, що може також потребувати періодичної переоцінки.

Будівельна організація має декілька філій у різних куточках України: у Києві, Миколаєві, Сумах, Черкасах та у Рівненській області. У зв'язку з розташуванням даного підприємства окрему увагу заслуговує процес знецінення об'єктів основних засобів, оскільки у сучасних реаліях війни компанія має великі ризики повного або часткового знищення власних активів.

Зважаючи на усі вищезазначені фактори, можна стверджувати, що переоцінка та знецінення основних засобів мають важливе значення для підприємства ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД». Необоротні активи є ключовим інструментом для генерації прибутку, тому вони потребують ретельного обліку та контролю їх стану в умовах війни в Україні. В разі недбалого підходу до знецінення та переоцінки об'єктів основних засобів підприємство може зазнати значних фінансових втрат та навіть банкрутства. Отже, ділова стратегія

підприємства повинна зосереджуватись на ефективному управлінні власного майна, щоб забезпечити стабільність і прибутковість компанії.

Для запобігання фатальних наслідків на підприємстві повинна бути складена облікова політика. Облікова політика – набір правил, принципів та методів бухгалтерського обліку, які застосовуються для збору, обробки та подання інформації про фінансові операції підприємства.

Важливість облікової політики полягає у тому, що вона дозволяє підприємству збирати та аналізувати інформацію про фінансову діяльність, приймати обґрунтовані рішення та встановлювати стратегії розвитку. Це особливо важливо у сучасних умовах, коли бізнес-середовище швидко змінюється, а конкуренція на ринку стає все більш жорстокою.

Правильно розроблена облікова політика допоможе підприємству ефективно управляти своїми фінансами, зменшувати ризики та підвищувати дохідність. Також вона є важливим інструментом для забезпечення відповідності з вимогами законодавства щодо фінансової звітності та оподаткування.

Можна запропонувати наступні елементи для відображення в обліковій політиці стосовно переоцінки основних засобів:

1. Метод переоцінки – визначення методу, за яким будуть переоцінюватися основні засоби (наприклад, метод справедливої вартості);
2. Частота переоцінки – визначення періоду, через який будуть проводитися переоцінки основних засобів (наприклад, щорічно або за умов настання псування унаслідок непередбачених подій);
3. Критерії переоцінки – визначення критеріїв, за якими будуть відбиратися основні засоби для переоцінки (наприклад, згідно зі ступенем зношеності, частотою використання);
4. Опис процедури переоцінки – розпис порядку проведення переоцінки, включаючи вимоги до оцінювачів, зберігання документації, формування звіту з переоцінки;

5. Регулярне проведення аудиторської перевірки - визначення періодичності та процедури аудиту обліку переоцінки основних засобів для підтвердження їх коректності та відповідності законодавству та стандартам обліку;
6. Відображення у фінансовій звітності – визначення правил відображення переоцінки у фінансовій звітності компанії, зокрема в балансі та звіті про фінансові результати.

Для кращого розуміння процесу формування облікової політики щодо переоцінки основних засобів, є доцільним розглянути облікову політику реально існуючого підприємства. В нашому випадку підприємством для аналізу буде ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД».

Облікова політика підприємства встановлена Наказом № 135 від 24.12.2020 р. (Додаток А). Під час аналізу облікової політики одразу можна помітити визначення одного з найважливіших аспектів переоцінки основних засобів – визначення порогу суттєвості. Згідно п. 1.1.8 межа суттєвості на підприємстві встановлюється з метою складання фінансової звітності та відображення переоцінки і зменшення корисності об'єктів обліку у розмірі 10% відхилення залишкової вартості об'єктів обліку від їх справедливої вартості, що відповідає методичним рекомендаціям.

Пункт 1.2.2.1 визначає концептуальну основу для оцінки, визнання та обліку основних засобів – П(С)БО 7 «Основні засоби». Таким чином, основні аспекти обліку на підприємстві відповідають положенням стандарту.

Для віднесення об'єктів основних засобів по групах створена постійно діюча комісія, також при необхідності до роботи комісії можна залучати фахівців підрозділів. Для переоцінки об'єктів необоротних активів підприємство обрало метод справедливої вартості. Слід також зазначити, що переоцінка основних засобів може бути проведена тільки за наявності окремого наказу.

Наступним етапом є визначення важливості облікової політики щодо знецінення об'єктів основних засобів:

1. Облікова політика дозволяє точно відобразити стан активів підприємства та забезпечити їх адекватну оцінку в балансі;
2. Вона сприяє зменшенню податкового навантаження на підприємство, оскільки знецінення може бути відображено у складі витрат на виробництво та зменшити податкову базу;
3. Вона допомагає уникнути можливих правових проблем з органами державної податкової служби, оскільки забезпечує виконання законодавства щодо обліку та оподаткування основних засобів;
4. Облікова політика допомагає в ході аудиторської перевірки тим, що дає розуміння з приводу того, наскільки правильно підприємство оцінює свої активи та якість їх використання, що сприяє забезпеченню достовірності та надійності фінансової звітності;
5. Належне знецінення основних засобів може допомогти підприємству збільшити ефективність використання свого капіталу та вільних коштів, що, в свою чергу, може позитивно вплинути на його фінансові результати та конкурентоспроможність на ринку.

Отже, висновуючи з усього вищезазначеного, облікова політика щодо знецінення та переоцінки основних засобів має надзвичайно важливе значення для будь-якого підприємства. Для досягнення цілей ефективного керування необоротними активами необхідно вивчати і використовувати всі елементи облікової політики, а також враховувати специфіку діяльності підприємства та його ринку.

1.3 Документування та порядок здійснення обліку переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів

Документування операцій у бухгалтерському обліку є важливим етапом, що забезпечує відображення фінансових транзакцій та подій в системі обліку. Цей процес включає реєстрацію, фіксацію та збереження необхідних первинних документів та записів.

Документування усіх процесів у бухгалтерському обліку має декілька важливих цілей, які наведені у Таблиці 1.3:

Таблиця 1.3 – Цілі документування у бухгалтерському обліку

Процес	Визначення
Забезпечення достовірності	Дозволяє фіксувати усі фінансові операції та події, що відбуваються на підприємстві. Це забезпечує достовірність і точність бухгалтерського обліку, дозволяючи отримувати коректні фінансові дані.
Забезпечення відповідності законодавству	Допомагає підтвердити дотримання вимог законодавства та податкових правил. Це дозволяє уникнути штрафів і санкцій за порушення правил.
Аналіз і контроль	Дає змогу аналізувати фінансову звітність підприємства, виявляти тенденції та прогнозувати майбутні результати. Це надає можливість виявити вчасно можливі ризики та уникнути їх.
Достовірність звітності	Дозволяє підтвердити достовірність, що є важливим для усіх типів звітності.
Аудит та перевірка	Документація є основою для проведення аудиту та перевірки фінансової діяльності підприємства.

Джерело: сформовано автором на основі [15]

Головною метою документування операцій є забезпечення достовірності, об'єктивності та повноти фінансової інформації. Це дозволяє забезпечити точність відображення фінансових результатів, стану активів та зобов'язань організації.

Документування операцій включає такі елементи:

1. Вихідні документи: це початкові документи, що фіксують фактичні події або транзакції, такі як рахунки-фактури, квитанції, договори, замовлення тощо;
2. Журнали: це спеціальні книги, де реєструються всі операції в хронологічному порядку, наприклад, журнал реєстрації покупок та продажів тощо;
3. Картки обліку: це деталізовані записи про окремі елементи активів, зобов'язань та капіталу, де відображається історія та стан кожного облікового об'єкта;
4. Фінансові звіти: це підсумкові документи, що відображають фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Документування операцій переоцінки та знецінення основних засобів є важливим аспектом бухгалтерського обліку. Під час процесу переоцінки, коли вартість об'єкта основних засобів змінюється, необхідно документувати кожну стадію та деталі операцій.

Операції переоцінки об'єктів основних засобів можуть включати оцінку справедливої вартості, зміну залишкової вартості, визначення ліквідаційної вартості тощо. Для документування цих операцій застосовуються наступні кроки:

- Підготовка внутрішніх документів: на початку процесу переоцінки або знецінення об'єктів основних засобів необхідно підготувати внутрішні документи, такі як акти, протоколи, рішення або накази, які визначають причини, підстави, методику та інші деталі проведення операцій.
- Оцінка справедливої вартості: при переоцінці об'єктів основних засобів проводиться оцінка їх справедливої вартості. Документування включає оцінювальні звіти, експертні висновки, договори з оцінювачами та інші документи, що підтверджують проведення оцінки;
- Зміна балансової вартості : якщо в результаті переоцінки або знецінення змінюється балансова вартість об'єкта основних засобів, необхідно документувати цю зміну. Цей процес включає відповідні записи у журналах, книгах обліку та формування документів, які підтверджують зміну вартості;
- Записи в книзі обліку: для кожного об'єкта основних засобів, який був переоцінений або знецінений, потрібно внести відповідні записи в книзі обліку. Це включає оновлення даних про вартість, знос, амортизацію та інші відповідні деталі;
- Складання фінансової звітності: результати переоцінки або знецінення повинні бути відображені у фінансовій звітності підприємства. Це включає оновлення балансу, звіту про прибутки та збитки та інші фінансові звіти

Підприємство має можливість самостійно визначити форму регістру для проведення переоцінки основних засобів є відомість переоцінки основних засобів. На даний момент форма такого звіту не затверджена на законодавчому рівні, що дає можливість компанії розробити власну форму такої відомості, яка буде фактично служити робочим документом для комісії або оцінщика, які займаються процесом переоцінки.

Для відходу від стандартної структури відомості про переоцінку, можна розглянути варіант складання окремої відомості на кожну виділену підприємством групу основних засобів, яка охоплює необоротні активи, що підлягають переоцінці.

З огляду на вищезазначену інформацію, буде доречним для забезпечення максимальної інформативності та функціональності такого звіту включити наступні облікові дані у структуру відомості про переоцінку:

- Ідентифікаційна інформація: включає ідентифікатори об'єктів основних засобів, такі як інвентарні номери, повні найменування, моделі тощо;
- Дата переоцінки;
- Опис змін: описується характер змін, що відбулися з об'єктами основних засобів, такі як зміна вартості, зносу, амортизації;
- Зазначення типу змін: дооцінка чи уцінка;
- Суми переоцінки або знецінення: вказуються нові значення вартості об'єктів основних засобів після переоцінки;
- Підстави та обґрунтування: надається інформація про підстави для проведення переоцінки, такі як зміна ринкових умов, фізичний знос, застарілість, технологічні зміни тощо. Також можуть бути наведені посилання на відповідні оцінювальні документи або інші докази;
- Підпис та дата: відповідальна особа повинна підписати відомість про переоцінку або знецінення, підтверджуючи її достовірність та правомірність.

Можна зробити висновок, що документування є важливим етапом проведення переоцінки, без якого цей процес не може бути завершеним. Правильне документування процесу переоцінки та знецінення основних засобів сприяє забезпеченню точності і достовірності бухгалтерського обліку, а також відображенню реальної вартості активів у фінансовій звітності підприємства.

На законодавчому рівні питання обов'язковості проведення переоцінки основних засобів обумовлено в п.16 НП(С)БО 7 «Основні засоби», згідно якого «Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.» [3, п. 16]. Можна зробити висновок, що цей стандарт не зобов'язує переоцінювати основні засоби, а лише передбачає можливість її здійснення. У наведеній цитаті використовується ключове слово «суттєво», але на даний момент жоден з бухгалтерських нормативно-правових актів не містить інформації стосовно опису методики визначення суттєвості.

Отже, визначення рівня суттєвості є доволі суб'єктивним фактором, але для більш поглибленого розуміння можна навести декілька прикладів можливих методів розрахунку, які застосовуються підприємствами України.

По-перше, для визначення порогу суттєвості потрібно обрати основний показник, над яким в подальшому буде проводитись розрахунок. Таким індикатором є фінансова інформація підприємства. Зазвичай найбільш використовуваною базою для розрахунку є: загальні доходи, балансова вартість, чистий прибуток, вартість основних засобів або нерухомого майна, вартість капіталу.

По-друге, компанія на власний розсуд, за допомогою використання професійного судження, визначає відсоток суттєвості, та вираховує цей відсоток від обраної бази. Для більшої конкретизації можна взяти загальновизнані стандарти, які використовуються в процесі аудиторської діяльності:

- 3% – 10 % від загальних доходів;
- 0.25% - 3% від балансової вартості;
- 3% – 5% від власного капіталу;

- 0.25% - 3% прибутку від продажів [4].

Також, можливим джерелом інформації для визначення порогу суттєвості є Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. Так, згідно пункту 16 можна визначити рівень суттєвості для переоцінки основних засобів за допомогою двох стандартних орієнтирів: 1% чистого прибутку (збитку) підприємства, або величина, що дорівнює 10% відхиленню залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості [5].

На мою думку, практичне застосування порогу суттєвості ускладнюється можливими конфліктами між інтересами суб'єктів фінансової звітності та інтересами її користувачів.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПЕРЕОЦІНКИ ТА ЗНЕЦІНЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

2.1 Механізм проведення переоцінки основних засобів та зменшення корисності активів

Під час практичної діяльності підприємства завжди стикаються з прийняттям управлінських рішень, враховуючи різноманітні ризики. Одним з таких найсуттєвіших ризиків є зміна вартості активів підприємства. Для підприємств, основою діяльності яких є власне виробництво, переробка, здача майна в оренду особливе місце в веденні бізнесу посідає наявність якнайточнішої інформації про вартість необоротних активів. Більшість бухгалтерів в будь-якій компанії зіштовхуються з необхідністю переоцінки основних засобів, що може мати різні причини:

- Компанія може потребувати збільшення балансової вартості своїх основних засобів для отримання більш вигідних кредитів або привабливішого продажу бізнесу;
- Компанія може бути зацікавлена в зменшенні балансової вартості основних засобів для отримання податкових переваг;
- Збільшення розміру власного капіталу, за умови внесення основних засобів у статутний капітал;
- Оптимізація інвестиційного потенціалу та збільшення ринкової вартості підприємства.

Незалежно від причин, переоцінка основних засобів є важливим елементом бухгалтерського обліку, але вимагає кропіткого процесу та точної оцінки.

Визначення терміну «переоцінка основних засобів» є ключовим елементом дослідження його економічної сутності. Метою проведення переоцінки основних засобів є вирівнювання їх балансової вартості з фактичною ринковою вартістю. Підприємство оцінює свої ОЗ і вносить коригування задля відповідності вартості зазначеної в обліку та ринкової [1, с. 810-811]. Даний процес існує для того, щоб

відповідати вимогам законодавства та отримати більш точне уявлення про фактичну вартість основних засобів підприємства.

Переоцінка основних засобів зі зміною їхньої балансової вартості призводить до зміни витрат, пов'язаних із їхньою експлуатацією, зокрема, розміру амортизаційних відрахувань. Цей показник є важливим чинником в формуванні ефективності підприємства. Тому, для більш точного визначення потреби проведення переоцінки основних засобів підприємству слід дослідити декілька аспектів:

- Оцінити бажану мету підприємства у поточній та довгостроковій перспективі;
- Встановити частку постійних витрат у відношенні до загальної суми витрат, що понесені підприємством на виробництво продукції;
- Оцінити конкурентні переваги підприємства на ринку збуту. [2, с.267]

Важливим кроком у визначенні економічної сутності переоцінки основних засобів є визначення предмету переоцінки. Згідно з наведеною класифікацією основних засобів для цілей бухгалтерського обліку у Н(П)СБО 7 можна виділити наступні групи:

- Об'єкти нерухомості (будівлі та споруди, передавальні пристрої);
- Машини та обладнання;
- Транспортні засоби;
- Інструменти, прилади та інвентар (меблі);
- Інші види основних засобів [3, п. 5]

У випадку переоцінки одного об'єкта основних засобів на дату балансу, необхідно також переоцінити всі інші об'єкти, що належать до цієї ж групи основних засобів. Групою основних засобів вважається набір об'єктів, які є однотипними за технічними характеристиками, мають однакове призначення та умови використання. Переоцінка основних засобів групи, до якої вже належить хоча б один переоцінений об'єкт, повинна проводитись з регулярністю, щоб їх

залишкова вартість на дату балансу не значно відрізнялася від їх справедливої вартості [5, п. 34] .

Базуючись на інформації, наведеній вище, на мою думку, доцільним буде згрупувати усі кроки, які стосуються механізму проведення переоцінки основних засобів:

1. Визначення груп основних засобів: необхідно згрупувати об'єкти основних засобів за однотипними технічними характеристиками, призначеннями та умовами використання;
2. Визначити необхідність переоцінки;
3. Оцінка об'єктів основних засобів – підприємства можуть проводити оцінку самостійно, або з залученням третіх сторін (незалежних оцінювачей майна);
4. Оновлення бухгалтерського обліку – внесення нових значень вартості об'єктів основних засобів до систем;
5. Повторення переоцінки – для тих груп основних засобів, що зазнали переоцінки, за умови, щоб залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

Далі слід більш глибоко поринути в аспекти саме бухгалтерського обліку переоцінки. Так, переоцінка вартості основних засобів може здійснюватися у двох напрямках:

1. Зниження їх вартості (уцінка);
2. Збільшення їх вартості (дооцінка).

Слід звернути увагу, що для правильного відображення результатів проведеної переоцінки в бухгалтерському обліку є встановлення відповіді на питання : чи проводилась переоцінка у минулому? Розглянемо відображення в бухгалтерському обліку переоцінки для усіх сценаріїв уцінки та дооцінки.

Господарські операції, що застосовуються до об'єктів, які зазнали переоцінки наведені в Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Господарські операції в бухгалтерському обліку з переоцінки основних засобів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
Для об'єктів, які уцінюються вперше			
1	Зменшено первісну вартість на суму уцінки зносу	131	10
2	Відображені витрати на суму уцінки залишкової вартості об'єкту	975	10
Для об'єктів, які уцінюються після раніше проведеної дооцінки			
1	Зменшено первісну вартість на суму уцінки зносу	131	10
2	Зменшено капітал у дооцінках на суму перевищення суми попередніх дооцінок над сумою уцінок	411	10
3	Відображені витрати на суму перевищення уцінки залишкової вартості об'єкта над попередніми дооцінками об'єкта	975	10
Для об'єктів, які дооцінюються вперше			
1	Збільшено первісну вартість на суму дооцінки зносу	10	411
2	Зменшено капітал у дооцінках на суму дооцінки зносу	411	131
Для об'єктів, які дооцінюються після раніше проведеної уцінки			
1	Збільшено первісну вартість на суму дооцінки зносу	10	131
2	Відображено дохід на суму дооцінки залишкової вартості в межах попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	746
3	Збільшено капітал на суму перевищення дооцінки залишкової вартості над сумою попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	411

Джерело: складено автором на основі [5]

Слід також зазначити, що у випадку, коли залишкова вартість об'єкту основних засобів дорівнює нулю, то при його переоцінці визначається переоцінена залишкова вартість наступним шляхом: справедлива вартість цього об'єкта додається до первісної (переоціненої) вартості, при цьому сума зносу об'єкту залишається незмінною. Якщо об'єкт продовжує знаходитися в експлуатації обов'язково треба визначити його ліквідаційну вартість [5, п. 35].

Важливо підкреслити, що переоцінка основних засобів може впливати а розмір податків, які сплачує підприємство. Платник податку, чий річний дохід, визначений за правилами бухгалтерського обліку, за останній звітний період не перевищує 40 мільйонів гривень має право вирішити не коригувати фінансовий результат до оподаткування на різниці (за винятком від'ємних значень об'єкта оподаткування з попередніх звітних років) [6, п. 134.1.1].

Підприємства, які мають річний дохід понад 40 млн гривень, повинні не враховувати відповідний вплив переоцінки основних засобів на об'єкт оподаткування податком на прибуток. Таким чином, підприємства повинні виконати наступні маніпуляції з фінансовим результатом до оподаткування:

1. Збільшити фінансовий результат до оподаткування на суму втрат від уцінки основних засобів, які були включені до витрат звітного періоду згідно з НП(С)БО або МСФЗ [6, п. 138.1];
2. Зменшити фінансовий результат до оподаткування на суму дооцінки, у межах попередньо віднесених до витрат уцінки відповідно до НП(С)БО або МСФЗ [6, п. 138.2].

Ще одним фактором, який має важливе значення у встановленні достовірної інформації про вартість основних засобів на підприємстві є процес знецінення. Знецінення основних засобів є процесом зменшення їх вартості в результаті фізичного зносу, морального застаріння, технологічної застарілості та інших факторів, що знижують корисну функціональність засобу. Таким чином, зменшення корисності основних засобів є важливим фактором, який впливає на вартість та знижує їх економічну ефективність на підприємстві. Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби» зменшення корисності означає, що актив втрачає частину своєї економічної цінності, яка може перевищувати очікуване відшкодування у вигляді залишкової вартості [3, п. 4].

Зменшення або відновлення корисності активів є важливою проблемою для підприємства, оскільки помилкова оцінка груп основних засобів, що генерують грошові потоки, або непередбачувані обставини можуть спричинити значні втрати від зменшення корисності. З іншого боку, у деяких випадках через ігнорування аналізу зменшення корисності для основних засобів може бути втрачена можливість відновлення їх корисності. Таке відновлення дозволяє підприємству зберегти вартість активів та отримати додаткові економічні вигоди [7, с. 20].

На дату складання річного балансу, компанія повинна оцінити наявність ознак можливого знецінення корисності активу [8, п. 5]. Нижче перераховані ознаки, які можуть вказувати на зменшення корисності активів:

- Ринкова вартість активу зменшилась протягом звітного періоду значно більше, ніж передбачалося;
- Старіння чи механічне пошкодження активу;

- Збільшення ринкових ставок відсотка або інших ринкових ставок доходу від інвестицій протягом звітного періоду, що може суттєво знизити суму очікуваного відшкодування активу за рахунок зменшення ставки дисконту [8, п.6].

Можливість знецінення об'єкта основних засобів перевіряється шляхом порівняння балансової вартості об'єкта з його вартістю відшкодування. Для проведення такої перевірки існує спеціальний порядок, який наведено в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Алгоритм проведення тесту на знецінення об'єктів основних засобів

№	Зміст етапу
1.	Визначення групи основних засобів, для якої проводиться тест на знецінення.
2.	Зібрання необхідної інформації про кожний об'єкт групи основних засобів (балансова вартість, термін корисного використання, оцінка ринкової вартості)
3.	Розрахунок суми відшкодування для кожного об'єкта, який враховується у випадку знецінення.
4.	Порівняння балансової вартості кожного об'єкта з його вартістю відшкодування.
5.	Якщо балансова вартість об'єкта перевищує його вартість відшкодування, то проводиться тест на знецінення, якщо ні – тест не потрібен.
6.	Визначення величини знецінення, яка розраховується як різниця між балансовою вартістю об'єкта та його вартістю відшкодування.
7.	Періодичне оновлення тесту на знецінення для кожної групи основних засобів.

Джерело: [9, с. 304 - 305]

Особливу увагу слід приділити розрахунку суми очікуваного відшкодування активу. Сума очікуваного відшкодування активу може бути визначена шляхом порівняння двох показників: чистої вартості реалізації активу (справедлива вартість активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію) та теперішньої вартості майбутніх чистих грошових надходжень від активу, при цьому із цих двох величини обирається більша [8, п. 4].

При визначенні справедливої вартості для основних засобів підприємство користується ринковою вартістю, якщо такі дані є, якщо таких даних немає в наявності – використовує відновну вартість, яка складається з собівартості придбання з урахуванням суми зносу на дату оцінки.

Варто відзначити, що в національних стандартах є конкретний терміну «ринкова вартість який зазначений у Національному стандарті N 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав». Ринкова вартість визначається як сума грошей, за яку можливо продати об'єкт оцінки на ринку, де присутнє схоже майно, на конкретну дату оцінки шляхом укладення угоди між покупцем і продавцем. Ця вартість враховує результати відповідного маркетингового аналізу, а також передбачає, що обидві сторони, покупець та продавець, мають достатні знання, виявляють розсудливість і діють добровільно, без ніякого примусу[9]. Це поняття використовується для об'єктивної оцінки вартості майна з урахуванням поточних ринкових умов і може варіюватися в залежності від попиту, пропозиції та інших факторів, що впливають на ринкові відношення [9].

Методологія визначення справедливої вартості набуває більшого суб'єктивізму, коли немає інформації щодо активного ринку, і потребує високої кваліфікації бухгалтерів, а також залучення додаткових ресурсів у вигляді звернення до професійних оцінювачів.

Слід зазначити, що національні стандарти пропонують такі методи для проведення оцінки майна:

- Прибутковий (дохідний);
- Ринковий (порівняльний);
- Витратний (на основі активів).

Дохідний підхід полягає у визначенні поточної вартості майбутніх прибутків, що виникають в результаті використання активу та можливого майбутнього продажу. У випадку, коли визначення чистої вартості реалізації не є можливим, слід визначити теперішню (дисконтовану) вартість майбутніх грошових потоків [10, с. 437]. Методи визначення теперішньої вартості майбутніх чистих грошових надходжень від активу полягає у застосуванні відповідної ставки дисконту до майбутніх грошових потоків, що виникають від неперервного використання активу та його продажу. Майбутні грошові потоки від активу визначаються на основі фінансових планів підприємства, які охоплюють період до п'яти років. Якщо в організації вже є достовірні розрахунки щодо суми

очікуваного відшкодування активу, то можна використовувати фінансові плани, що охоплюють період більше п'яти років [8, п. 11].

Перед визначенням майбутніх грошових потоків для активів необхідно враховувати його поточний стан. При цьому для визначення майбутніх грошових потоків активу необхідно виключити прогнозовані надходження або вибуття грошових коштів, які сталися внаслідок:

1. Потенційної реструктуризації, щодо якої підприємство на має визнаних зобов'язань;
2. Сплати (відшкодування) податку на прибуток;
3. Майбутніх надходжень грошових коштів від фінансової діяльності [8, п. 12]

Ставка дисконту визначається на основі ринкової ставки відсотка (за виключенням податків), яка застосовується в операціях з подібними активами. У випадку, якщо ринкова ставка відсотку недоступна, ставка відсотку визначається на основі ставки відсотка, яку підприємство може отримати за позикою, або розраховується за методом середньозваженої вартості капіталу [8, п.14].

Останнім кроком є порівняння попередньо визнаної балансової вартості активу з очікуваною сумою його відшкодування і визначення втрат від зменшення корисності.

Підхід порівняльної оцінки базується на використанні принципів заміщення та попиту і пропонування. Цей підхід включає аналіз цін продажу та пропонування схожих об'єктів з подальшим коригуванням враховуючи відмінності між об'єктами порівняння та об'єктом оцінки.

Основними компонентами порівняння є властивості аналогічного майна з точки зору наступних факторів:

- Місце розташування основного засобу;
- Фізичні ознаки;
- Функціональні ознаки;
- Умови продажу тощо [9, п. 49].

Оцінка, здійснювана шляхом використання затратного підходу означає визначення поточної вартості, яка включає витрати на відтворення або заміщення об'єкта основних засобів, з подальшим коригуванням цих витрат на суму зносу [9, п.40]. Витрати на відтворення можуть бути визначені як вартість, пов'язана з відтворенням об'єкта, або як вартість, пов'язана з заміщенням об'єкта.

Вартість відтворення – це сума витрат, необхідних для створення або придбання копії об'єкта, з подібних матеріалів, розрахунок вартості яких виконується в поточних цінах на дату оцінки.

Вартість зміщення – це поточна вартість витрат на створення або придбання нового об'єкта, який за своїми характеристиками є найбільш близьким аналогом та може бути рівноцінною заміною. Така вартість визначаються на дату проведення оцінки [9].

Для того, щоб більш чітко зрозуміти відмінності наведених двох термінів, професор Бланк І.А. сформулював основні різниці в цих поняттях простою мовою: вартість відтворення – витрати на відображення копії активу, який оцінюється; вартість заміщення – витрати в поточних цінах на актив, який матиме подібний функціонал та ефективність, але виконаний з використанням сучасних нормативів, матеріалів та технологій [10, с.201].

Як вже було зазначено вище, у процесі експлуатації активи можуть зазнавати зносу та втрати своєї початкової корисності. Однак, якщо на дату річного балансу ознаки зменшення корисності активу перестали існувати, підприємство має можливість відновити його корисність та відобразити цю вигоду у фінансовій звітності. Розпізнавання ознак відновлення корисності активу є важливим завданням для підприємства. Нижче наведено ознаки, які свідчать про процес відновлення корисності активу:

1. Протягом звітного періоду спостерігається значне зростання ринкової ціни активу;
2. Протягом звітного періоду спостерігаються значні позитивні зміни в технологічному, ринковому, економічному або правовому середовищі, в якому функціонує підприємство;

3. Протягом звітної періоду спостерігається зниження ринкових ставок відсотка або інших ринкових ставок доходу від інвестицій, що може вплинути на ставку дисконту і значно збільшити очікувану суму компенсації активу;
4. Протягом звітної періоду відбулися значні зміни в основному засобі або способі його використання, або очікується, що такі зміни будуть мати позитивний вплив на діяльність підприємства[8, п.17].

Якщо компанією було виявлено, що ознаки зменшення корисності активу більше не існують, то отримані вигоди від відновлення його корисності визнаються як інший дохід. Це сприяє поліпшенню фінансового стану підприємства та може вплинути на його подальший розвиток.

Після відновлення корисності активу, що амортизується, проведення нарахування амортизації здійснюється на основі переглянутої балансової вартості основного засобу та переглянутого строку його корисного використання (у разі зміни такого строку). Цей підхід враховує оновлені умови та фактори, що впливають на актив, і забезпечує більш точне відображення його вартості в бухгалтерському обліку. Такий підхід сприяє відповідності основних засобів підприємства сучасним умовам та реаліям [8, п.18]

Залишкова вартість основного засобу після відновлення його корисності повинна бути не більшою за залишкову вартість, яка була визначена на дату відновлення корисності, без врахування попередньої суми втрат від зменшення корисності такого активу. Такий підхід гарантує збалансованість та об'єктивність вартості активу після відновлення, забезпечуючи, що вартість не буде завищена в порівнянні з реальною вартістю основного засобу станом на дату відновлення.

Надалі слід розглянути розрахунок суми переоціненої первісної вартості та суми зносу об'єкту основних засобів. Задля визначення даної суми НП(С)БО 7 «Основні засоби» у пункті 17 пропонує застосовувати індекс переоцінки.

Індекс переоцінки є показником, що використовується для визначення змін вартості основних засобів у зв'язку зі змінами їх ринкової вартості, інфляцією або іншими факторами.

Цей показник використовується для перерахування історичної вартості основних засобів. Розрахунок індексу переоцінки наведено нижче:

$$I_{\text{переоц}} = \frac{V_{\text{спр}}}{V_{\text{залишк}}}, \quad (1.1)$$

де $V_{\text{спр}}$ – справедлива вартість об'єкта основних засобів, грн;

$V_{\text{залишк}}$ – залишкова вартість об'єкта основних засобів на дату проведення переоцінки, грн.

Подальшою дією буде застосування отриманого індексу переоцінки на первісну вартість задля визначення переоціненої вартості:

$$V_{\text{переоц}} = V_{\text{перв}} \times I_{\text{переоц}}, \quad (1.2)$$

де $V_{\text{перв}}$ – первісна вартість об'єкта основних засобів, грн;

$$A_{\text{мпереоц}} = A_{\text{мнарах}} \times I_{\text{переоц}}, \quad (1.3)$$

де $A_{\text{мнарах}}$ – сума нарахованої амортизації щодо об'єкта основних засобів на дату переоцінки, грн.

Важливо зазначити, що у обліку, спеціальним чином відображається оцінка об'єктів основних засобів, у яких первісна вартість дорівнює сумі нарахованої амортизації. Якщо залишкова вартість об'єкту дорівнює нулю, тоді у цьому випадку переоцінена залишкова вартість цього об'єкта визначається шляхом додавання його первісної (переоціненої) вартості до його справедливої вартості. При цьому сума нарахованої амортизації для такого необоротного активу потрібно залишити незмінною.

Якщо звертатися до міжнародних стандартів, то МСБО 16 «Основні засоби» нам запропонує два методи визначення переоцінених сум:

1. Сума нарахованої амортизації активу після переоцінки визначається шляхом перерахування пропорційно до зміни валової балансової вартості активу. Це означає, що після переоцінки активу його

2. балансова вартість стає рівною переоціненій сумі. Часто цей метод застосовуються при переоцінці активу за допомогою індексу переоцінки, який був розглянутий вище, що дозволяє визначити його амортизовану відновлювальну собівартість;
3. Інший метод передбачає виключення суми накопиченої амортизації з валової балансової вартості активу та чистої суми, перерахованої до переоціненої суми активу. Цей підхід особливо ефективний при оцінці будівельних об'єктів [12, п. 35].

Наступним важливим кроком в процесі знецінення основних засобів є відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку. Для того, щоб правильно відображати в обліку операції зі зменшення корисності необхідно дотримуватися правильної документації. Для цього необхідно, щоб на підприємстві був створений первинний документ, який буде містити інформацію про розмір очікуваного відшкодування основних засобів. Існує певна гнучкість у виборі форми цього документа, оскільки затвердженої форми не існує, тому підприємство повинно самостійно розробити такий документ та використовувати його під час проведення операцій зі зменшення корисності активів.

При відображенні операцій за зменшення корисності основних засобів слід також звертати увагу чи відбувалася попередня переоцінка ОЗ чи зменшення або відновлення корисності. Розглянемо як відображається знецінення основного засобу в господарських операціях, що наведено в Таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Типові господарські операції процесу зменшення корисності основних засобів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
<i>Для об'єктів, які не переоцінювалися або не відбувалося зменшення корисності</i>			
1	Відображено витрати від зменшення корисності у складі інших витрат	972	131

Продовження Таблиці 2.3

1	2	3	4
2	Відображено дохід від відновлення корисності у складі інших доходів	131	742
<i>Для об'єктів, які переоцінювалися або відбувалося зменшення корисності</i>			
Якщо сума попередніх дооцінок і вигід від відновлення корисності перевищує суму уцінок і втрат від зменшення корисності ОЗ			
1	На суму, що відповідає різниці між дооцінкою ОЗ, та уцінкою об'єкта ОЗ	131	411
2	Відображено витрати на залишок суми знецінення корисності об'єкта ОЗ	131	972

Джерело: створено автором на основі [11]

У цьому підпункті була розглянута економічна сутність переоцінки та зменшення корисності основних засобів. Переоцінка є процедурою, за допомогою якої встановлюється нова балансова вартість активу з метою відображення його поточної ринкової вартості. Зменшення корисності, з іншого боку, відображається в бухгалтерському обліку як зменшення балансової вартості основного засобу.

Можна зробити висновок, що відображення вищезазначених операцій над основними засобами є важливою частиною фінансового обліку підприємства, оскільки проведення аналізу основних засобів дає змогу підприємству ефективно управляти своїми ресурсами.

2.2 Відображення переоцінки та знецінення об'єктів основних засобів у фінансовій звітності

У сфері обліку та фінансів, основні засоби є одним з найважливіших елементів балансування підприємства. Вони є необхідними для забезпечення виробничих процесів та формування прибутку. Проте, внаслідок зношування, старіння, технічного застарівання, об'єкти основних засобів можуть втрачати свою вартість, що впливає на фінансову звітність підприємства. У цьому контексті, важливо визначити процедури та правила обліку знецінення та переоцінки основних засобів, а також розібратися з відображенням цих процесів у фінансовій звітності.

У МСБО 16 «Основні засоби» встановлено дві моделі обліку для основних засобів: модель за собівартістю та модель за переоціненою вартістю [12, п. 19]. Можна запропонувати розглянути ці методи з погляду на їх інформативність та здатність задовольнити потреби користувачів фінансової звітності.

Інвестори, як важливі користувачі фінансової інформації, мають потребу в отриманні надійних даних щодо наступних аспектів, пов'язаних з основними засобами:

1. Яка сума була інвестована в основні засоби?
2. Якою є поточна оцінка вартості основних засобів на звітну дату?
3. Який обсяг витрат вже було компенсовано через накопичену суму амортизації?

Ця інформація дозволить потенційним інвесторам та власникам організації більш точно оцінити стан та потенціал підприємства, прийняти обґрунтовані рішення та забезпечити ефективне управління своїми інвестиціями. Крім того, надання такої інформації відповідає принципам прозорості та взаємної довіри між підприємством та його інвесторами, сприяючи створенню стабільного та перспективного інвестиційного клімату.

Виходячи з вищенаведених питань, які інтересують інвесторів та власників, жодна з наведених моделей бухгалтерського обліку об'єктів основних засобів у

МСБО 16 не надає потрібної інформації. Використання першої моделі, яка передбачає облік основних засобів за собівартістю, не надає інвесторам достовірної оцінки реальної вартості цих активів на звітну дату.

За умови використання другої моделі обліку, запропонованої міжнародним стандартом, яка передбачає переоцінення основних засобів, користувачі не зможуть одержати інформацію про витрати на придбання та утримання цих активів на підприємстві. Це сталося тому, що зміна ринкової вартості та корисності активів відображається у бухгалтерському обліку через рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», що призводить до переоцінки вартості активів та неповної інформації про їх фактичну вартість.

Тому, для забезпечення повної та достовірної інформації про основні засоби на підприємстві, можна розглянути використання інших рахунків бухгалтерського обліку для виокремлення операцій стосовно переоцінки [13, с. 172].

Орлова В.К. у своїй науковій статті «Відображення вартості основних засобів у фінансовій звітності» запропонувала наступний варіант обліку основних засобів для подальшого правильного відображення у фінансовій звітності вартості запасів:

- Для відображення первісної вартості основних засобів рекомендується використовувати рахунок 10 «Основні засоби»;
- На рахунку 13 «Знос (амортизація) основних засобів» вести облік нарахованої амортизації для первісної вартості об'єктів ОЗ;
- З метою обліку всіх коригувань, пов'язаних з переоцінкою та зміною корисності, професорка рекомендує використовувати окремий рахунок аналогічний рахунку 13 або ввести новий субрахунок рахунку 13 [13, с. 172].

На мою думку, такий підхід дозволить вести зручний та детальний облік усіх операцій над основними засобами, що має знайти своє відображення у обліковій політиці підприємства. Даний метод обліку допоможе отримати достовірні дані щодо об'єктів основних засобів та зробить процедуру заповнення фінансової звітності простішою для відділу бухгалтерії підприємства.

Також, Орлова пропонує додати у фінансовій звітності, зокрема в розділі «Звіт про фінансовий стан» додати додатковий рядок після рядка 1002 «Накопичена амортизація нематеріальних активів» та 1012 «Знос основних засобів», які міститимуть інформацію про «коригування залишкової вартості внаслідок переоцінки та зміни корисності». Цей рядок повинен бути включений до загального підсумку балансу. Таке розширення звіту врахує потреби користувачів фінансової інформації стосовно основних засобів [13, с.172].

На мою думку, запропоноване розширення статей фінансової звітності не матиме належної ефективності для підприємств, які повинні в обов'язковому порядку застосовувати Форму №5 «Примітки до річної фінансової звітності», яку

затверджено наказом Мініну від 29.11.2000 р. № 302 [14], оскільки, якщо підприємство подає фінансову звітність на основі національних стандартів, державою вже є розроблена форма, в якій об'єкти основних засобів висвітлюються у другій примітці «Основні засоби». У даній примітці у стовпчиках 6 «Переоцінка (дооцінка +, уцінка -) первісної (переоціненої) вартості» та 7 «Переоцінка (дооцінка +, уцінка -) зносу» представлені дані щодо переоцінки об'єктів основних засобів, тому я вважаю, що розширення звіту про фінансовий стан не є доцільним для підприємств, які подають примітки до фінансової звітності.

Враховуючи важливість правильного відображення переоцінки основних засобів у фінансовій звітності, підприємства повинні дотримуватися встановлених стандартів і вимог, щоб забезпечити точну інформацію про стан і фінансові результати підприємства.

Для того, щоб поглибити загальне розуміння впливу переоцінки основних засобів на фінансову звітність, можна запропонувати безпосередньо проаналізувати це відображення.

Вплив результатів переоцінки основних засобів визначається сутністю самої переоцінки. Цей вплив залежить від того, чи ця переоцінка є вперше проведеною, чи вона є дооцінкою або уцінкою.

Розглянемо відображення першої дооцінки у основних формах фінансової звітності, що наведено у Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Відображення першої дооцінки основних засобів у основних формах фінансової звітності.

Форма звіту	Рядок	Суми, що відображаються
1	2	3
Баланс (Форма 1)	1011 «Основні засоби: первісна вартість»	Первісна переоцінена вартість основного засобу
Баланс (Форма 1)	1012 «Основні засоби: знос»	Переоцінена амортизація основного засобу
Баланс (Форма 1)	1410 «Додатковий капітал»	Сума дооцінок залишкової вартості
Звіт про фінансові результати (Форма 2)	2400 «Дооцінка (уцінка) необоротних активів»	Суми дооцінок залишкової вартості основного засобу

Продовження таблиці 2.4

1	2	3
Звіт про власний капітал (Форма 4)	4110 «Інший сукупний дохід за звітний період» у графі 4 «Капітал у дооцінках»	Суми дооцінок залишкової вартості основного засобу

Джерело: складено автором на основі основних форм фінансової звітності.

На основі даних таблиці 2.4 можна побачити, що у балансі в основному буде відображене збільшення балансової вартості основних засобів, що призведе до загальної зміни суми активів. У звіті про фінансові результати буде відображений дохід від переоцінки та також, це може мати вплив на амортизаційні відрахування, оскільки переоцінка може збільшити вартість для амортизації основних засобів, та тим самим зменшить прибуток підприємства. Також перша дооцінка відображається у звіті про власний капітал, оскільки вона спричинює зміни у Балансі у розділі «Власний капітал».

Далі розглянемо відображення першої уцінки основних засобів у основних формах фінансової звітності, що наведено у Таблиці 2.5

Таблиця 2.5 – Відображення першої уцінки основних засобів у основних формах фінансової звітності

Форма звіту	Рядок	Суми, що відображаються
Баланс (Форма 1)	1011 «Основні засоби: первісна вартість»	Первісна переоцінена вартість основного засобу
Баланс (Форма 1)	1012 «Основні засоби: знос»	Переоцінена амортизація основного засобу
Звіт про фінансові результати (Форма 2)	2270 «Інші витрати»	Суми уцінок залишкової вартості основного засобу (оборот до дебету для рахунку 975)

Джерело: складено автором на основі основних форм фінансової звітності.

Згідно Таблиці 2.5 можна побачити, що перша уцінка призведе у Балансі до зменшення залишкової вартості основних засобів. У Звіті про фінансові результати уцінка буде відображатися у складі поточних витрат підприємств.

Наступним кроком дослідження є відображення уцінки після дооцінки основних засобів у основних формах фінансової звітності, що наведено у Таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Відображення уцінки після дооцінки основних засобів у основних формах фінансової звітності

Форма звіту	Рядок	Суми, що відображаються
Баланс (Форма 1)	1011 «Основні засоби: первісна вартість»	Первісна переоцінена вартість основного засобу
Баланс (Форма 1)	1012 «Основні засоби: знос»	Переоцінена амортизація основного засобу
Баланс (Форма 1)	1410 «Додатковий капітал»	Сума раніше проведених дооцінок, які залишилися після уцінки
Звіт про фінансові результати (Форма 2)	2270 «Інші витрати»	Суми перевищення уцінки залишкової вартості об'єкта над попередніми дооцінками
Звіт про власний капітал (Форма 4)	4110 «Інший сукупний дохід за звітний період» у графі 4 «Капітал у дооцінках»	На суму уцінки залишкової вартості (у межах суми попередніх дооцінок)

Джерело: складено автором на основі основних форм фінансової звітності.

Як можна побачити з таблиці 2.6 уцінка після дооцінки основних засобів має такий вплив на форми фінансової звітності: у Балансі відображається зменшення залишкової вартості основних засобів до справедливої вартості; у Звіті про фінансові результати відображаються збитки від уцінки, за умови що сума уцінки перевищує суму попередньої дооцінки; у Звіті про власний капітал відображається уцінка, але не більше суми попередньої дооцінки.

Останнім аспектом відображення переоцінки об'єктів основних засобів є відображення дооцінки після раніше проведеної уцінки ОЗ, що наведено у Таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Відображення дооцінки після уцінки основних засобів у основних формах фінансової звітності

Форма звіту	Рядок	Суми, що відображаються
1	2	3
Баланс (Форма 1)	1011 «Основні засоби: первісна вартість»	Первісна переоцінена вартість основного засобу
Баланс (Форма 1)	1012 «Основні засоби: знос»	Переоцінена амортизація основного засобу
Баланс (Форма 1)	1410 «Додатковий капітал»	Сума перевищення дооцінки над сумою попередніх уцінок, що були включені до складу витрат
Звіт про фінансові результати (Форма 2)	2240 «Інші доходи»	Суми дооцінки залишкової вартості у межах раніше визнаних витрат від уцінки, що були відображені за кредитом 746 рахунку
Звіт про фінансові результати (Форма 2)	2400 «Дооцінка (уцінка) необоротних активів»	Сума дооцінки залишкової вартості, що перевищує раніше визнані витрати від уцінки ОЗ

Продовження таблиці 2.7

1	2	3
Звіт про власний капітал (Форма 4)	4110 «Інший сукупний дохід за звітний період» у графі 4 «Капітал у дооцінках»	На суму дооцінки залишкової вартості (у межах суми попередніх уцінок)

Джерело: складено автором на основі основних форм фінансової звітності.

Наступним етапом аналізу є відображення у примітках переоцінки та знецінення основних засобів за різними концептуальними основами.

Переоцінка основних засобів має певні відмінності відображення в фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності та Національними положеннями щодо бухгалтерського обліку. У таблиці 2.8 відображене порівняння щодо вимог до розкриття цієї інформації для двох концептуальних основ.

Таблиця 2.8 – Порівняння відображення переоцінки основних засобів у примітках до фінансової звітності згідно національних та міжнародних стандартів.

Вимога	НП(С)БО	МСФЗ
1	2	3
Відображення у русі основних засобів інформації, стосовно зміни первісної вартості в результаті переоцінки	Обов'язково	Обов'язково
Інформація щодо зміни розміру додаткового капіталу, яка виникає внаслідок переоцінки основних засобів	Обов'язково	Обов'язково
Обмеження щодо розподілу додаткового капіталу між власниками унаслідок переоцінки	Обов'язково	Обов'язково
Дата вступу в силу переоцінки	Не зазначено	Обов'язково
Розкриття інформації щодо залучення незалежного оцінювача	Не зазначено	Обов'язково
Розкриття методів та припущень, які були використані під час визначення справедливої вартості об'єктів	Не зазначено	Обов'язково
Розкриття міри, якою справедлива вартість була визначена, включаючи посилання на ціни на активному ринку або нещодавні ринкові операції між незалежними сторонами	Не зазначено	Обов'язково
Розкриття балансової вартості для основних засобів, яка була б визнана, якби переоцінені основні засоби обліковувались за методом собівартості	Не зазначено	Обов'язково

Продовження таблиці 2.8

1	2	3
За умови використання моделі собівартості, компанія вказує справедливую вартість основних засобів, яка значно відрізняється від балансової вартості таких необоротних активів	Не зазначено	За бажанням

Джерело: сформовано автором на основі [7,14]

Проаналізувавши таблицю 2.8 можна зробити висновок, що міжнародні вимоги до складання фінансової звітності в аспекті переоцінки основних засобів є більш інформативними для користувачів фінансової інформації. Звітність за МСФЗ вимагає розкриття значних припущень та оцінок, що допомагає зрозуміти фактори, що впливають на вартість активів і забезпечує додаткову прозорість.

Виходячи з проведеного дослідження, можна зробити висновок, що відображення переоцінки основних засобів у фінансовій звітності є важливим елементом фінансового звіту, на який варто звертати окрему увагу. При переоцінці основних засобів після дооцінки або уцінки, балансова вартість активів змінюється відповідно до їх справедливої вартості. Це може мати вплив на загальну суму активів, розрахунок прибутків і збитків, а також зміни власного капіталу підприємства.

Проте, варто врахувати, що модель переоцінки основних засобів також має свої переваги та недоліки. До переваг можна віднести можливість більш точного відображення ринкової вартості активів та підвищення інформативності фінансової звітності. Однак, недоліками є суб'єктивність оцінки, можливість зловживання показниками у процесі проведення оцінки.

2.3 Розроблення рекомендацій щодо покращення системи обліку переоцінки та знецінення основних засобів

Більшість підприємств, які мають основні засоби, зазнають процесу переоцінки та знецінення таких активів протягом всього існування компанії. Цей процес є важливим для забезпечення достовірності фінансової звітності та одержання розуміння керівникам організацій реальної вартості необоротних

активів підприємства. Проте, в разі виявлення недоліків або неповноцінностей в системі бухгалтерського обліку щодо основних засобів, підприємство буде потребувати рекомендацій та впровадження щодо покращення цього процесу.

Тому, на мою думку, слід приділити особливу увагу виявленню можливих проблем, недоліків або недосконалостей в системі обліку переоцінки та знецінення основних засобів на підприємстві ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД». Виходячи з цього, основною метою даного підпункту є розроблення рекомендацій зі поліпшення цього процесу, для забезпечення наявності більш точної, надійної та ефективної інформації стосовно основних засобів.

Для досягнення поставленої мети, нам необхідно розглянути ключові аспекти системи обліку переоцінки та знецінення основних засобів, такі як методи оцінки, документування, контроль та аналіз. Також будуть розглянуті загальні принципи покращення системи обліку, які можуть бути застосовані на практиці.

Результатом розроблення рекомендації буде можливість підприємству ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» виконувати процес переоцінки та знецінення більш продуктивно, забезпечуючи точність та надійність фінансової інформації. Рекомендації можуть стати основою для впровадження покращень в систему обліку та забезпечення узгодженості з нормативно-правовими аспектами та з стандартами бухгалтерського обліку.

У сучасному економічному середовищі підприємства можна класифікувати за різними ознаками, однією з яких є їх розмір. Розмір підприємства визначається на основі різних факторів, таких як обсяги виробництва, кількість співробітників, обсяги активів та оборотних коштів. Залежно від розміру, підприємства можуть мати різну структуру, функціонувати за різними принципами та виконувати різноманітні функції на ринку.

Розподіл підприємств за розмірами є одним із способів класифікації, що дозволяє встановити категорії, в які можна включити підприємства з подібними розмірами та особливостями діяльності. Залежно від розміру, підприємства можуть варіюватися від малих сімейних бізнесів до великих корпорацій.

Для визначення розміру підприємства слід керуватися Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Оскільки нашим підприємством є ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД», для нього буде доцільним проаналізувати належність підприємства до окремої категорії. Критерії визнання розміру підприємства наведені у Таблиці 2.9:

Таблиця 2.9 – Критерії визнання розміру підприємства

Розмір	Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції	Середня кількість працівників
Малий	До 4 млн євро	До 8 млн євро	До 50 осіб
Середній	До 20 млн євро	До 40 млн євро	До 250 осіб
Великий	Понад 20 млн євро	Понад 40 млн євро	Понад 250 осіб

Джерело: сформовано автором на основі [16].

За наведеними критеріями підприємство ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» має наступні показники: балансова вартість активів – 309 млн грн (еквівалентно 7,7 млн євро), чистий дохід від реалізації продукції – підприємство має збитки у 2022 році, середня кількість працівників – понад 50 осіб. Виходячи з наведених даних, можна зробити висновок, що станом на кінець 2022 року підприємство має середній розмір.

Однак, з огляду на прогнози фінансового відділу компанії, підприємство планує перейти до складу великих у майбутньому. Таким чином, підприємство матиме перейти до звітування за міжнародними стандартами фінансової звітності, оскільки за такої умови підприємство стане тим, що становить суспільний інтерес [12, п. 12].

МСБО у аспекті оцінки після визнання основних засобів пропонує використовувати одну з наведених моделей.

1. Модель собівартості – після того, як об'єкт основних засобів визнається активом, його облік здійснюється на основі собівартості, від якої віднімається накопичена амортизація та будь-які збитки від зменшення корисності;
2. Модель переоцінки (більш детально описано у підпункті 1.1).

Оскільки міжнародні стандарти чітко не регламентують сферу застосування моделі за переоціненою вартістю та усі основні засоби на підприємстві ТОВ «ІГ

«АРХІ-БУД» були введені в експлуатацію у 2020-2022 роках, реальна вартість активів не буде суттєво відрізнятися від ринкової вартості. З огляду на це, можна запропонувати вести компанії подальший облік основних засобів за моделлю собівартості, використання якої буде надавати наступні переваги:

1. Точніше відображення вартості основних засобів – враховує всі витрати, пов'язані з придбанням, утриманням та покращенням засобів. Це дозволяє отримати більш об'єктивну оцінку вартості активів підприємства;
2. Достовірна фінансова звітність - ця модель обліку дозволяє включити витрати та втрати, пов'язані з основними засобами.

Під час ознайомлення зі структурою будівельного підприємства були проаналізовані відділи, які функціонують у компанії. З огляду на важливість правильного ведення бухгалтерського обліку, можна запропонувати компанії створити окремий підрозділ: відділ бухгалтерії, що відповідатиме за переоцінку та знецінення основних засобів. Цей підрозділ матиме на меті забезпечення ефективного контролю, документацію та відповідну облікову звітність щодо переоцінки та знецінення основних засобів.

Створення окремого підрозділу бухгалтерії таких господарських процесів має кілька переваг. По-перше, це забезпечує спеціалізовану експертизу та глибоке розуміння вимог, принципів та процедур, пов'язаних з переоцінкою та знеціненням основних засобів. Це дозволяє знизити ризик помилок та забезпечити точність облікових записів.

По-друге, окремий підрозділ бухгалтерії сприяє підвищенню ефективної роботи, оскільки спеціалізований персонал зосереджений на виконанні завдань, пов'язаних з операціями з основними засобами, і має необхідний рівень знань та навичок для їх виконання.

Крім того, наявність окремого підрозділу бухгалтерії дозволяє забезпечити незалежний контроль та внутрішні перевірки процесів переоцінки та знецінення, що сприяє забезпеченню достовірності та надійності фінансової звітності.

Отже, створення окремого підрозділу бухгалтерії щодо переоцінки та знецінення основних засобів є важливим кроком для ефективного та точного ведення обліку цих процесів в організації. Це сприяє підвищенню контролю, забезпеченню відповідності вимогам законодавства та наданню достовірної інформації у фінансовій звітності.

У пункті 1.1 нами були розглянуті аспекти та кроки, які повинно зробити підприємство для здійснення переоцінки основних засобів. Одним з важливих кроків у процесі переоцінки основних засобів – це поділ їх на групи. Правильно здійснений поділ дозволяє здійснювати більш точну та ефективну переоцінку, забезпечувати достовірність фінансової звітності та забезпечувати відповідність вимогам правового регулювання.

В даному контексті, далі ми маємо на меті надати рекомендації щодо поділу основних засобів на групи для подальшої переоцінки. Оскільки розмір та склад активів підприємств може значно варіюватись, важливо розробити систему групування, яка відповідатиме конкретним потребам та характеристикам підприємства. Поділ основних засобів на групи дозволить ефективно виконувати оцінку, спростувати процес обліку та забезпечувати більш точне відображення реального стану необоротних активів в бухгалтерській звітності.

З огляду на вищесказане, нами була проаналізована первинна документація стосовно переоцінки основних засобів у 2022 році підприємства ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД». Компанія надала нам «Акт переоцінки основних засобів» за 2022 рік та «Відомість нарахування амортизації» за 2022 рік.

Виконавши детальне дослідження отриманих даних, можна запропонувати новий метод групування основних засобів для переоцінки. Наразі підприємство використовує групування за рахунками бухгалтерського обліку, у 2022 році переоцінки зазнали наступні групи: «Машини та обладнання» та «Інструменти, прилади та інвентар». На мою думку, більш глибока розбивка основних засобів на групи допоможе ефективніше проводити переоцінку основних засобів. При цьому, запропонований мною метод групування буде ґрунтуватися на критерії: тип основного засобу з огляду на сферу його використання.

Оскільки у випадку ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» введена в експлуатацію значна кількість основних засобів, я вважаю, що слід скористатися порадами Міністерства Фінансів: Класифікацією основних фондів [17].

Ми проаналізували основні засоби, які є в наявності на підприємстві ТОВ «Інвестиційна Група «АРХІ-БУД». Наша класифікація основних засобів за наведені у Таблиці 2.10:

Таблиця 2.10 – Групи основних засобів для переоцінки на підприємстві ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

№ з/п	Назва групи	Код групи	Типові основні засоби
1	Автомобілі легкові	210100	Легкові автомобілі марки FORD
2	Будівлі промислові і спеціальні інженерні споруди	120000	Компресорні станції, установки для обробки мастила
3	Генератори, двигуни і трансформатори електричні	310800	Генератори дизельні та бензинові
4	Інструменти для машин	230203	Універсальні набори інструментів
5	Машини електронно-обчислювальні аналогові та гібридні	240201	Аналізатори якості електроенергії
6	Обладнання офісне	220200	Ноутбуки та планшети
7	Склади та споруди виробничі універсальні інші	110299	Побутівки, сходи

Джерело: сформовано автором на основі [17]

Таким чином, більш детальна класифікація груп основних засобів допоможе підприємству зменшити витрачання коштів на послуги оцінщика та полегшить облік для бухгалтерів. Рекомендації, що були надані, спрямовані на оптимізацію процесу переоцінки та покращення якості фінансової звітності підприємства. Також, важливо відобразити підхід до розподілу основних засобів на групи для подальшої переоцінки у обліковій політиці компанії.

У п. 1.2 ми вже проаналізували елементи облікової політики щодо переоцінки та знецінення основних засобів ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД». У п. 1.2.1 регламентуються аспекти визнання необоротних активів, та, важливо зазначити, в компанії повинна бути створена постійно діюча комісія. На жаль, у політиці не розкриті склад фахівців та основні обов'язки такої комісії.

Тому, я можу запропонувати компанії розписати основні аспекти роботи такої комісії у обліковій політиці або створити окремо документ у вигляді Положення «Про Комісію з обліку необоротних активів». У нашому випадку ми

будемо розглядати тільки діяльність комісії стосовно переоцінки та знецінення основних засобів.

Склад комісії з переоцінки та знецінення основних засобів може варіюватися залежно від організаційної структури підприємства. Зазвичай комісія складається з представників різних функціональних підрозділів, які мають відповідальність за управління та облік необоротних активів. Основними членами комісії можуть бути:

1. Фінансовий директор або керівник бухгалтерського відділу : він забезпечує фінансову експертизу та контроль за правильністю обліку та оцінки необоротних активів;
2. Технічні експерти: це представники технічного відділу або інженерно-технічних служб, які мають глибокі знання щодо основних засобів та їх технічного стану. Вони виконують оцінку фізичного стану активів та визначають потребу у знеціненні, якщо така є.
3. Представник вищого керівництва: це може бути генеральний директор або власник підприємства, який має стратегічну перспективну щодо переоцінки та знецінення активів та приймає рішення на основі рекомендацій комісії.
4. Юрист або представник юридичного відділу: він забезпечує відповідність процедур переоцінки та знецінення основних засобів вимогам законодавства та нормативних актів.
5. Фахівці з фінансового аналізу: вони виконують аналіз фінансових показників та наслідків переоцінки активів на фінансовий стан підприємства.

Склад комісії може бути доповнений або змінений залежно від специфіки підприємства та його потреб у експертних знаннях. Важливо, щоб комісія мала різноманітність фахівців, які забезпечують об'єктивну та комплексну оцінку переоцінки та знецінення основних засобів.

Виходячи з того, що у майбутньому підприємство матиме звітувати за міжнародними стандартами фінансової звітності, з мого боку, доцільно буде розробити примітку стосовно основних засобів для підприємства ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД».

Якщо припустити, що підприємство не буде змінювати модель обліку основних засобів, а саме залишить модель за переоціненою вартістю, я пропоную розібрати за елементами майбутню примітку «Основні засоби».

Спочатку можна навести рух основних засобів за звітний період. Початок примітки розташовано у Таблиці 2.11

Таблиця 2.11 – Рух основних засобів за рік, що закінчився 31 грудня 2022р.

	Машини та обладнання	Транспортні засоби	Всього
<i>Первісна вартість/переоцінена сума</i>			
Станом на 31.12.2021	21 768	104 013	125 781
Надходження	-	-	-
Трансфер	-	-	-
Вибуття	-	-	-
Переоцінка	(544)	-	(544)
Станом на 31.12.2022	21 224	104 013	125 237
<i>Накопичена амортизація та знецінення</i>			
Станом на 31.12.2021	(4 915)	(29 735)	(34 650)
Амортизаційні відрахування за рік	(369)	(1 734)	(2 103)
Вибуття	-	-	-
Переоцінка	166	-	166
Станом на 31.12.2022	(5 118)	(31 469)	(36 587)
<i>Чиста балансова вартість</i>			
Станом на 31.12.2021	16 853	74 278	91 131
Станом на 31.12.2022	16 106	72 544	88 650

Джерело: розроблено автором за інформацією Відомості про нарахування амортизації та Акту переоцінки основних засобів ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

У таблиці 2.11 ми розглянули можливе відображення руху за МСФЗ для ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» у 2022 році для двох груп основних засобів на основі отриманих первинних документів. Звісно, у примітку потрібно внести усі групи основних засобів. У даному випадку однією з ознак правильно набраної примітки буде відображення однакових сум для рядків первісної вартості та нарахованої амортизації у формі №1 «Звіту про фінансовий стан».

Далі, на мою думку, слід розписати саме аспекти переоцінки основних засобів. Продовження примітки може мати наступний вигляд, який наведено у Рисунку 2.1.

Остання оцінка будівель, споруд, машин та обладнання компанії була проведена незалежним оцінювачем станом на 01 січня 2023 року відповідно до Міжнародних Стандартів Оцінки.

В процесі оцінки група основних засобів «Машини та обладнання» була оцінена за допомогою ринкового підходу, який відповідав 3 рівню ієрархії справедливої вартості. Інші об'єкти основних засобів оцінювалися за методом вартості заміщення, який також відповідав 3 рівню ієрархії.

Рисунок 2.1 - Відображення аспектів стосовно переоцінки основних засобів у примітках за МСФЗ.

Таким чином, ми зазначили майже усі обов'язкові елементи примітки основних засобів, за умови їх наведення за переоціненими сумами: дату проведення переоцінки, залучення незалежного оцінювача, способи визначення справедливої вартості, які застосовувались в процесі переоцінки.

Слід зазначити, що стандарт МСБО 16 також вимагає від нас у примітці стосовно основних засобів зазначати для кожного переоціненої групи основних засобів балансову вартість, за умови, якби підприємство обліковувало такі основні засоби за моделлю собівартості. Я пропоную подати цю інформацію у наступному вигляді:

Таблиця 2.12 – Продовження примітки щодо основних засобів за МСФЗ

	Машини та обладнання	Інструменти, прилади та інвентар	Всього
Станом на 31.12.2021	16 853	13 698	30 551
Станом на 31.12.2022	15 940	13 285	29 225

Джерело: сформовано автором на основі Відомості амортизації за 2022 рік ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

У таблиці 2.12 ми відобразили лише дві групи основних засобів, оскільки саме для цих груп проводилась переоцінка у 2022 році.

Таким чином, ми сформувавши примітку «Основні засоби» за міжнародними стандартами для підприємства ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД», яка задовольняє умови стандарту МСБО 16 щодо відображення основних засобів за переоціненою

вартістю та може використовуватися підприємством для складання фінансової звітності після переходу до складу великих підприємств.

Можна підбити підсумок, що наведені рекомендації у майбутньому можуть знайти відображення у заходах підприємства ТОВ «АГ «АРХІ-БУД». Ми зробили рекомендації стосовно внесення змін до облікової політики, можливої моделі обліку основних засобів на підприємстві при переході на міжнародні стандарти фінансової звітності, класифікацію груп основних засобів для переоцінки, більш детальне розкриття інформації стосовно комісії з обліку основних засобів в компанії та створили можливий вид примітки «Основні засоби» за міжнародними стандартами для підприємства в аспекті переоцінки основних засобів.

ВИСНОВКИ

Сучасне кризове середовище в Україні беззаперечно ставить перед підприємцями, управлінським персоналом нелегкі завдання. Саме в таких кризових умовах аналіз стану необоротних активів не є бажанням керівництва, а є суттєвою необхідністю. Так як у зв'язку з воєнним положенням на території України небезпека присутня абсолютно у кожному регіоні країни, можна зробити висновок що майже кожне підприємство має ризики знищення або знецінення своїх необоротних активів. Саме тому процеси переоцінки та зменшення корисності основних засобів є досить важливими у сучасному бізнес-середовищі.

У цій роботі ми провели дослідження усіх аспектів переоцінки та зменшення корисності починаючи від загальних засад обліку, завершуючи впливом цих процесів на фінансову звітність підприємств.

У першому розділі роботи ми розглянули основні поняття щодо економічної сутності переоцінки та знецінення основних засобів, документування даних процесів та їх відображення у фінансовій звітності, виходячи з чого можна сформулювати наступні висновки:

1. Переоцінка основних засобів – це процес перегляду та зміни балансової вартості активів, зокрема основних засобів, компанії на підставі їх справедливої вартості. При переоцінці активу його вартість переглядається з метою кращого відображення реальної ринкової ціни активу в балансі підприємства;
2. Зміна справедливої вартості може бути обумовлена деякими подіями: зміною ринкових умов, технологічного прогресу, зношенням або зміною використання активу;
3. У бухгалтерському обліку при відображенні операцій з переоцінки застосовуються наступні рахунки: 10 «Основні засоби», 131 «Знос основних

4. засобів», 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів», 746 «Інші доходи», 975 «Уцінка необоротних активів та фінансових інвестицій»;
5. Зменшення корисності основних засобів відбувається, коли їх потенціал або ефективність використання знижується порівняно зі сподіваними або попередньо встановленими рівнями.
6. Зменшення корисності основних засобів може бути результатом фізичного зносу, застарілості, технічних проблем, зміни умов експлуатації, зміни в попиті на продукцію або послуги підприємства, а також зміни стратегії підприємства.
7. На підприємстві операції з переоцінки та зменшення корисності основних засобів документуються наступними первинними документами: актом переоцінки основних засобів, наказом про проведення переоцінки, відомість про проведення переоцінки, акт зменшення/відновлення корисності основних засобів (розробляється самостійно підприємством);
8. У фінансовій звітності процеси переоцінки та знецінення основних засобів мають вплив на наступні форми: Звіт про фінансовий стан, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух власного капіталу.

Отже, в рамках проведеної роботи було зроблено глибоке дослідження облікових процедур, пов'язаних з переоцінкою та зменшенням корисності об'єктів основних засобів. Результати дослідження свідчать про важливість використання переоцінки та знецінення основних засобів для точного відображення фінансової ситуації на підприємстві. Застосування відповідної методології та проведення оцінки справедливої вартості дозволяє отримати більш точні дані про стан активів підприємства, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень.

У процесі роботи було виявлено, що існують певні недоліки та виклики, пов'язані з впровадженням переоцінки та зменшенням корисності. Наприклад, недостатнє усвідомлення нормативно-правових вимог, можливість надмірної оцінки вартості активів та неправильне застосування методології переоцінки. Ці

недоліки потребують уваги та коригування для забезпечення надійності та достовірності фінансової звітності.

У другому розділі роботи ми приділили увагу саме обліку вищезазначених процесів на підприємства ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД». Ми розібрали склад облікової політики підприємства стосовно переоцінки та знецінення основних засобів, проаналізували наявні основні засоби на підприємстві за допомогою первинних документів та дослідили усі аспекти проведення переоцінки основних засобів у 2022 році за допомогою Акту переоцінки основних засобів.

Виходячи з проведеного аналізу, мною були виявлені деякі недоліки у працюючій системі підприємства стосовно переоцінки основних засобів. Виходячи з цього, я розробила декілька рекомендацій для полегшення процесу обліку та підвищення ефективності отриманих даних.

Нами були запропоновані наступні рішення для будівельного підприємства ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»:

- ✓ Можливий перехід на модель оцінки основних засобів за собівартістю коли підприємство перейде до великих за розміром, що зробить облік основних засобів більш простішим;
- ✓ Створити окремий підрозділ бухгалтерії, якій відповідатиме за переоцінку та зменшення корисності основних засобів;
- ✓ Більш глибока класифікація основних засобів для поділу на класи в контексті переоцінки основних засобів;
- ✓ Поглибити інформацію стосовно Комісії з обліку основних засобів у обліковій політиці стосовно обов'язків та складу такої комісії;
- ✓ Розроблена примітка «Основні засоби» у відповідності з вимогами міжнародних стандартів.

Беручи до уваги результати дослідження, можна зробити висновок, що переоцінка та знецінення об'єктів основних засобів в компанії ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» є важливим елементом фінансового управління. Цей процес дозволяє підприємству точніше оцінювати свою фінансову позицію, забезпечує зрозумілість

та довіру з боку інвесторів та стейкхолдерів. Рекомендації, отримані в ході дослідження, можуть бути використані для вдосконалення процесів переоцінки та зменшення корисності на підприємстві ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД», забезпечуючи більш точне та достовірне відображення необоротних активів фінансовій звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фатенок-Ткачук А.О., Губей А.В. Особливості переоцінки основних засобів та наслідки їх проведення: прикладні аспекти. *Електронне наукове фахове видання. Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 810 (дата звернення 30.04.2023).
2. О.Г.Боброва. Переоцінка основних засобів та формування витрат підприємства за статтею «Амортизація». *Стратегія економічного розвитку України. Науковий збірник Київського національного економічного університету*. 2001. Вип. 4. С. 267 – 272 (дата звернення 30.04.2023).
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. Дата оновлення: 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 30.04.2023).
4. *Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика*. Вид. 3. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001161 (дата звернення 30.04.2023).
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : затв. Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. Дата оновлення : 18.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення 30.04.2023).
6. Податковий Кодекс України. Дата оновлення 28.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 30.04.2023).
7. Жмайлова О.Г., Ляшенко В.О. Особливості оцінки зменшення корисності об'єктів основних засобів. *Naukowa mysl informacyjnej rowieki* – 2014. Вип. 4. (дата звернення 01.05.2023).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 №817. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення: 01.05.2023).
9. Національний стандарт N1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» : затв. Наказом Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440. Дата оновлення : 11.08.2022 (дата звернення 23.05.2023).
- 10.Ткач Н.О. Переоцінка основних засобів: нюанси обліку. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування* (дата звернення 24.05.2023).
- 11.Ломанцова Д., Літвінчук І.. Знецінення основних засобів у МСФЗ – обліку: як вплине на податок на прибуток. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2019/04/znetsinennya-osnovnykh-zasobiv.html> (дата звернення 01.05.2023)

12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (дата звернення 20.05.2023)
13. Орлова В.К., Кафка С.М. Відображення вартості основних засобів у фінансовій звітності. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18864/1/REP0000607.PDF#page=172>. (дата звернення 21.05.2023)
14. Про Примітки до річної фінансової звітності : затв. Наказом Міністерства Фінансів України № 302 від 29.11.2000. Дата оновлення : 10.08.2021. (дата звернення 21.05.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00#Text>
15. Легенчук С.Ф. Документування в бухгалтерському обліку : процесний підхід : монографія. Івано-Франківськ: ЖДТУ, 2016. 26 с.
16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2023).
17. Класифікація основних фондів. : затв. Наказом Державного Комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації № 507 від 19.08.1997. (дата звернення 23.05.2023).
18. Лукач А.М., Ставицький О.В. Методи оцінки ринкової вартості підприємства в умовах сучасної економічної ситуації. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:V4HNDkOEcBUJ:ape.fmm.kpi.ua/article/view/130927/126640&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>.
19. Галенко О.О., Акімова Т.А. Порядок проведення тесту на знецінення об'єкта основних засобів на дату звітності при використанні МСБО. II Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю». (дата звернення 01.05.2023)
20. Ярош Ю.В., Овчарова Н.В. Визнання та оцінка витрат від зменшення корисності основних засобів: організаційно-методичні засади. (дата звернення 01.05.2023)
21. Гавриловський О.С. Облік переоцінки основних засобів. *Економічний аналіз. Збірник наукових праць*. 2014. Том 15 № 2. С. 130;
22. Демко І.І. Модель переоцінки основних засобів на виробничих підприємствах.
23. Гаркуша С.А. Особливості переоцінки основних засобів. *Електронне наукове фахове видання. Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 164;
24. Кравченко О.В. Процес переоцінки основних засобів. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток національних фінансово-економічних систем в умовах глобальних викликів*. 2018. С. 93;

- 25.Новицька С.С. Методичні підходи до здійснення оцінки зменшення корисності основних виробничих фондів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. Вип. 1. С.64;
- 26.Чумак О.В. Зменшення корисності об'єктів основних засобів: облікові аспекти. URL: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/7554/1/6981p.pdf>;
- 27.Житний П.Є. Відновлення корисності та продовження життєвого циклу активу. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2010 Вип. 2. С. 163.;
- 28.Мордвінцева Т.В. Основні засоби підприємства: економічна сутність. *Сталий розвиток економіки*. 2013. С.90;
- 29.Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2023).
- 30.Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. 373 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua> (дата звернення: 06.05.2023)
- 31.Мордвінцева Т.В. Основні засоби підприємства: економічна сутність. Міжнародний науково-виробничий журнал. *Сталий розвиток економіки*. 2013. Вип. 19. С.92.
- 32.Єлісеєва О.К. Методи оцінки основних засобів в умовах законодавчих змін: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економічний форум 1/2017*. С.225.

ДОДАТКИ

Додаток А

Облікова політика ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД»

**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ІНВЕСТИЦІЙНА ГРУПА «АРХІ-БУД»
код ЄДРПОУ: 42628532**

НАКАЗ

«24» грудня 2020 р.

м. Київ

№ 135

Про організацію бухгалтерського обліку й облікову політику

На виконання Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV, Податкового кодексу України від 02.12.2010 №2756-VI, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, наказів Міністерства фінансів України «Про затвердження інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.1999 №291 та «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995 №88 та інших нормативно-правових актів України, з метою дотримання підприємством єдиної методики відображення в бухгалтерському обліку і звітності господарських операцій та складання фінансової звітності,

НАКАЗУЮ:

1 Встановити наступну методику ведення обліку та складання фінансової звітності:

1.1 Ведення бухгалтерського обліку

1.1.1. Покласти відповідальність за ведення бухгалтерського обліку ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» (далі-Товариство) на генерального директора.

1.1.2. Організацію бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності покласти на відділ бухгалтерського обліку та аудиту.

1.1.3. Покласти відповідальність за вчасне надання первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку і достовірність, відображених в них даних, на осіб, що їх підписали, а також на осіб відповідальних за складання первинних документів.

1.1.4. Для обліку до Відділу бухгалтерського обліку та аудиту надавати первинні документи (акти, накладні, рахунки та інше) лише в оригіналі та акцептовані керівником підрозділу в якому створено відповідний первинний документ.

Всі створені первинні документи у структурних підрозділах Товариства надавати у встановлені терміни відповідно до графіку документообігу. Графік документообігу та відповідальність за його невиконання обумовлюється окремим наказом генерального директора.

1.1.5. Первинні та зведені облікові документи складати на паперових носіях, які повинні мати такі обов'язкові реквізити:

- назву документа (форми);

- дату складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- посади і прізвища осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

1.1.6. На підставі вимог ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансових звітів перед складанням річної фінансової звітності і в інших випадках, передбачених законодавством, проводити інвентаризацію активів і зобов'язань.

Інвентаризацію проводити відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879.

1.1.7. Активи і зобов'язання відображати в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності у момент їх виникнення відповідно до первинних документів.

1.1.8. Встановити межу суттєвості з метою:

- відображення переоцінки і зменшення корисності об'єктів обліку - 10 % відхилення залишкової вартості об'єктів обліку від їх справедливої вартості.
- складання фінансової звітності

Об'єкти суттєвості	Діапазон (у % від бази)	База для визначення кількісного критерію суттєвості
1. Для статей Балансу	До 3 %	Сума підсумку Балансу
2. Для статей Звіту про фінансові результати	До 3 %	Сума чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

1.1.9. Бухгалтерський облік вести на підставі плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів №291 від 30.11.1999.

1.1.10. Затвердити План рахунків ТОВ «ІГ «АРХІ-БУД» (додаток №1 до цього Наказу). З метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації дозволити начальнику Відділу бухгалтерського обліку та аудиту своїм розпорядженням вводити додаткову систему субрахунків.

1.1.11. При складанні фінансової звітності Товариства застосовувати спосіб складання звіту про рух грошових коштів за прямим методом із застосуванням відповідної форми звіту.

1.1.12. Відповідно до вимог П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» визнати для Товариства пріоритетним господарський сегмент.

Визначати звітними господарські сегменти: - роботи з технічного обслуговування та ремонту.

1.1.13. Відстрочені податкові активи та відстрочені податкові зобов'язання визначати на 31 грудня звітного року без їх обчислення на дату проміжної фінансової звітності.

1.1.14. Виправлення помилок та зміни в обліковій політиці щодо подій і операцій у звітності проводити відповідно до П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

1.1.15. Начальнику відділу бухгалтерського обліку та аудиту:

- забезпечити застосування в бухгалтерському обліку єдиних форм первинних документів як уніфікованих, затверджених нормативно-правовими актами України, так і документів, створених Товариством самостійно;

- забезпечити складання та надання фінансової та податкової звітності Товариства відповідним користувачам в обсягах і терміни, встановлені чинним законодавством;

- забезпечити зберігання звітних регістрів, які були підставою для складання бухгалтерської звітності за місцезнаходженням Товариства;

- забезпечити зберігання первинних документів, що складаються структурними підрозділами Товариства (внутрішніх документів зі складського обліку, руху запасів та необоротних активів, оформлення інвентаризації тощо) з датою створення до трьох років за місцем їх створення;

- забезпечити зберігання первинних документів, що складаються за межами Товариства (зовнішніх документів, що надходять та надаються третім особам) з датою створення до трьох років за місцезнаходженням Товариства;

- забезпечити зберігання первинних документів з датою складання більше трьох років шляхом передачі їх до власного архіву за місцезнаходженням Товариства.

1.1.16. Для ведення бухгалтерського обліку впроваджувати на Товаристві і в його підрозділах єдину автоматизовану систему обліку, яка формує облікові регістри на основі даних обліку господарських операцій. Основним регістром даної системи обліку є оборотно-сальдова відомість по рахунку із зазначенням кореспондуючих рахунків та інші регістри, що формуються з облікової системи, що використовується. Обробка та групування облікової інформації проводиться у програмі 1С:Підприємство.

1.2. Необоротні активи

1.2.1. Для визнання основних засобів та інших малоцінних необоротних матеріальних активів, а також нематеріальних активів такими, визначення строку корисного використання об'єктів, призначення об'єктів щодо діяльності Товариства (виробничий або не виробничий), віднесення об'єктів по групах, присвоєння рахунку витрат, створити постійно діючу комісію.

При необхідності до роботи комісії залучати фахівців підрозділів.

1.2.2. Облік основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.

1.2.2.1. Визнання, оцінку та облік основних засобів здійснювати відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби».

Активи, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких

перевищує один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) і вартістю більш 20000,00 грн, враховувати на рахунок 10 «Основні засоби».

Відповідно до п.7 П(С)БО 7 «Основні засоби» одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів

1.2.2.2. Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта. Залишкова вартість основних засобів зменшується у зв'язку з частковою ліквідацією об'єкта основних засобів.

1.2.2.3. Проводити реконструкцію, модернізацію, дообладнання, добудову об'єктів основних засобів без виводу з експлуатації лише за наявності експертно-технічного обґрунтування, затвердженого комісією, що постійно діє.

1.2.2.4. Амортизацію основних засобів (окрім інших необоротних матеріальних активів) нараховувати відповідно до п.26 П(С)БО 7 «Основні засоби» із застосуванням прямолінійного методу амортизації.

1.2.2.5. Ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів не розраховувати, і з метою амортизації прийняти рівною нулю.

1.2.2.6. Здійснювати переоцінку основних засобів за справедливою вартістю, якщо залишкова вартість цих об'єктів суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу, на підставі окремого наказу.

1.2.2.7. Зарахування до складу нерозподіленого прибутку перевищення сум попередніх дооцінок разом з сумою відновлення корисності над сумою зменшення корисності і попередніх уцінок залишкової вартості раніше переоцінених об'єктів основних засобів і нематеріальних активів здійснювати при вибутті об'єктів на всю суму з одночасним зменшенням додаткового капіталу.

1.2.2.8. Матеріальні активи із строком експлуатації більше 1 року і вартістю до 20000,00 грн. визнавати малоцінними необоротними матеріальними активами та обліковувати на рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи», субрахунок 112.

1.2.3. Необоротні нематеріальні активи.

1.2.3.1. Визнання, облік і оцінку нематеріальних активів проводити відповідно до П(С)БО 8 «Нематеріальних активів».

1.2.3.2. Застосовувати прямолінійний метод нарахування амортизації нематеріальних активів відповідно до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Строк використання нематеріальних активів визначати по кожному об'єкту окремо, у момент його зарахування на баланс, виходячи з:

- терміну використання подібних нематеріальних активів;
- передбачуваного морального зносу, правових або інших подібних обмежень, відносно термінів використання;
- інших факторів.

1.2.3.3. Здійснювати переоцінку за справедливою вартістю на дату балансу тих нематеріальних активів, відносно яких існує активний ринок на підставі окремого наказу.

1.2.3.4. Датою первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу є дата, коли щодо активів, групи вибуття

задовольняються умови, у разі якщо: економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від використання за призначенням; вони готові до продажу у їх теперішньому стані; їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу; умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів; здійснення їх продажу має високу ймовірність, зокрема якщо підготовлено відповідний план або укладено контракт про продаж, здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості.

1.4. Амортизація

1.4.1. Встановити наступні методи нарахування амортизації:

- основних засобів (окрім інших необоротних матеріальних активів) - прямолінійний;
- МНМА з терміном експлуатації понад календарний рік і вартістю до 20000,00 грн. - 100% їх вартості в першому місяці використання об'єкту;
- нематеріальні активи – прямолінійний.

1.5. Виробничі запаси

1.5.1. Товарно-матеріальні цінності, які входять до складу запасів, оцінювати, обліковувати відповідно до вимог П(С)БО 9 і Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2.

1.5.2. Оцінку виробничих запасів здійснювати за первинною вартістю, включаючи витрати на завантаження, транспортування та інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів у відповідності із п. 9 П(С)БО 9 «Запаси». Одиницею обліку запасів є кожне найменування цінностей.

1.5.3. При відпуску запасів у виробництво, продажу та іншому вибутті оцінку їх здійснювати за щомісячною середньозваженою собівартістю одиниці запасів.

1.5.4. Транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) обліковувати на окремих субрахунках, включати до первісної вартості кожної одиниці придбаних запасів.

1.5.5. Матеріальні цінності, прийняті на відповідальне зберігання, переробку, комісію враховувати на рахунках 022, 023, 024 класу 0 «Позабалансові рахунки» відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291.

1.5.6. Для підтвердження фіксування господарських операцій по запасах керуватися внутрішніми розпорядчими документами Товариства.

1.5.7. Відповідно до п. 23 П(С)БО 9 «Запаси» вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, виключати зі складу активів (списувати з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання.

1.6. Витрати

1.6.1. Визнання і відображення в обліку витрат здійснювати відповідно до П(С)БО 16 «Витрати».

1.6.2. Облік витрат Товариства відображати з використанням рахунків класу 9 «Витрати діяльності».

1.6.3. Склад витрат.

1.6.3.1. Собівартість реалізованих товарів визначати відповідно до П(С)БО 9 «Запаси».

1.6.3.2. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована (виконана) протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат і наднормативних виробничих витрат у відповідності з п. 11 П(С)БО 16 «Витрати».

У виробничу собівартість включати:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загальновиробничі і постійні розподілені загальновиробничі витрати.

До складу прямих витрат на оплату праці включати заробітну плату та інші виплати працівникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг.

1.6.3.3. Витрати на оплату перших п'яти днів тимчасової непрацездатності відносити на витрати у відповідності з функціональним призначенням персоналу.

1.6.3.4. Перелік і склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), порядок розподілу загальновиробничих витрат визначити окремим розпорядженням по Товариству.

1.7. Виплати працівникам

1.7.1. При визначенні в обліку інформації про виплати працівникам (у грошовій і не грошовій формах) за виконані роботи, її розкритті у фінансовій звітності керуватися П(С)БО 26 «Виплати працівникам».

1.7.2. Затвердити види і форми оплати праці відповідно до Положення про оплату праці працівників ТОВ «ІІ» АРХІ-БУД».

1.7.3. Здійснювати виплати працівникам відповідно до Положення про оплату праці працівників ТОВ «ІІ» АРХІ-БУД».

1.8. Доходи

1.8.1. Доходи Товариства визнавати, нараховувати і класифікувати відповідно до вимог П(С)БО 15 «Дохід».

1.8.2. Оцінку доходів здійснювати в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню, відповідно до п. 21 П(С)БО 15 «Дохід».

1.8.3. Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнавати виходячи із ступеня завершеності операцій з надання послуг способом вивчення виконаної роботи.

1.8.4. Дохід від операційної оренди визнавати операційним доходом відповідного звітного періоду на прямолінійній основі протягом строку оренди.

1.9. Дебіторська заборгованість

1.9.1. Формувати в бухгалтерському обліку інформацію про дебіторську заборгованість і її розкриття у фінансовій звітності відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

1.9.2 Для визначення чистої реалізаційної вартості дебіторської заборгованості на дату балансу обчислювати величину резерву сумнівних боргів на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів за методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості.

1.10. Зобов'язання

1.10.1. Оцінку, облік і класифікацію зобов'язань проводити відповідно до вимог П(С)БО 11 «Зобов'язання».

1.10.2. Класифікацію зобов'язань на поточні і довгострокові здійснювати відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання» і визнавати поточними зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу.

1.10.3. Створювати забезпечення для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на виплату відпусток працівникам.

1.10.4. Аналітичний облік коштів цільового фінансування і цільових надходжень та витрат проводити за їх призначенням та джерелами надходжень.

1.11 Розподіл прибутку

1.11.1. Чистий прибуток, отриманий після сплати податків, інших обов'язкових платежів та дивідендів, залишати у повному розпорядженні Товариства, яке відповідно до установчих документів визначає напрями його використання.

1.12. Відповідальність осіб за організацію бухгалтерського обліку

Покласти відповідальність на генерального директора відповідно до п. 7 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV за:

- дотримання на Товаристві встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку;
- складання і надання у встановлені терміни фінансової звітності;
- контроль відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій у відповідності до наданих первинних документів;
- прийняття участі в оформленні справ, пов'язаних з нестачею і відшкодуванням втрат від нестачі, розкращання і псування активів Товариства;
- забезпечення перевірок стану бухгалтерського обліку Товариства.

2. Керівникам структурних підрозділів Товариства забезпечити обов'язкове виконання вимог цього Наказу.

3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Генеральний директор

Олександр ВЛАСЮК

Подання

Начальник відділу
бухгалтерського обліку та аудиту

Біла О.В.

Погоджено:

Заступник генерального директора
з правових питань

Зайченко О.П.

Звіт подібності за антиплагіатною інтернет-системою Unicheck

Ім'я користувача: Бухгалтерського обліку та консалтингу Степаненко ...	ID перевірки: 1015421649
Дата перевірки: 05.06.2023 09:26:30 EEST	Тип перевірки: Doc vs Internet + Library
Дата звіту: 05.06.2023 09:38:21 EEST	ID користувача: 100005736

Назва документа: Біла Уляна Вікторівна (КБР)

Кількість сторінок: 52 Кількість слів: 11656 Кількість символів: 92917 Розмір файлу: 161.83 KB ID файлу: 10150841

6.47% Схожість

Найбільша схожість: 0.83% з Інтернет-джерелом (https://interbuh.com.ua/docs/nak_minfin_561.pdf)

5.33% Джерела з Інтернету	267		Сторінка 54
---------------------------	-----	-------	-------------

4.95% Джерела з Бібліотеки	274		Сторінка 59
----------------------------	-----	-------	-------------

1.79% Цитат

Цитати	5		Сторінка 60
--------	---	-------	-------------

Не знайдено жодних посилань

1.41% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0.61% Вилучення з Інтернету	41		Сторінка 61
-----------------------------	----	-------	-------------

1.41% Вилученого тексту з Бібліотеки	186		Сторінка 61
--------------------------------------	-----	-------	-------------